49րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1576 Կ. ՊՈԼԻՍ ՈՒՐԲԱԹ 11 — 24 ՕԳՈՍՏՈՍ 1906 4 ՐԷՃԷՊ 1324 — 11 ԱՂՈՍՏՈՍ 1322

Journal Armenien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte.
CONSTANTINOPLE

ՏԻՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Փ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի Ճատտէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنيجه يومى وسياسى غزته در
صاحب امتيازى: اوهانس فريد
اداره‌خانه‌سى: باب عالى جاده‌سنده نومرو ٣٨

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղշ.	50 ղշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար
Մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ ԳԱՍՏԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ՝ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ

Իզմիր մտաւոր լուսաւորութեան կեդրոն մըն է, Իզմիրցիք գործունեայ և վաճառաշահ ժողովուրդ մըն են, թէև զարմանալի է որ Ս. Ստեփաննոս եկեղեցիին հաշիւները և մատակարարութեան գործերը առևտրական գործառնութեանց տետրակներուն կանոնաւորութիւնը չունին, որուն մէջ առաջին անգ մը կը բանին Իզմիրի վաճառականները, որոնք շատ ալ չեն անանկանար։ Այս Ս. Ստեփաննոս եկեղեցիին հաշիւներուն պարագան, և անոնց շուրջ յարուցուած կուսակցական վէճերը միայն տխուր կէտ մը կը ներկայացնեն Իզմիրցիներուն ընդհանրապէս փայլուն և օրինակելի պատկերին վրայ։

Այս տխուր կէտն ալ ինքնին անհետ ըլլալու սահմանուած է։ Քանի որ վերջապէս Իզմիրցիք, որոնց մէջ հարուստներ շատ կան, կրնան իրենց աղտոտ լաթերը իրենց մէջ լուալ, և հանգանակութեան ուժգին հարուածով մը գոցել եկեղեցիին պարտքը և մատակարարութեան մէջ կարգաւորութիւն դնել։

Բայց Իզմիրցիք իրենց Թաղային վարժարանը գիշերօթիկի վերածելով ամէն թերութիւն իրենց մասին երկրորդական ըրին, և իրենցմէ պահանջուած գործնական մտքի գեղեցիկ ապացոյց մը տուին։ Շատ իրաւամբ կը գործեն այսպէս։

Իզմիր առևտրական կեդրոն մըն է, ոչ թէ ինք զուտ իրեն համար, այլ շրջակայ քաղաքներուն համար, զորս հիմա երկաթուղին ա՛յնքան մօտեցուցած է Իզմիրի։ Հաղորդակցութեանց այս դիւրութիւնը, շնորհիւ Կայս. կառավարութեան, մեծ բարիք մըն է այդ քաղաքներուն համար, որոնք ո՛չ միայն վաճառականութեան մասին կ'օգտուին Իզմիրէն, այլ հոս պիտի օգտուին նաև կրթականապէս, իրենց զաւակները Մեսրոպեան գիշերօթիկ վարժարանը ղրկելով, տարեկան գրեթէ աննշան գնով մը։

ՏԱՍՆԸՎԵՑ օսմ. ոսկի սահմանուած է Մեսրոպեանի գիշերօթիկ սաներուն տարեթոշակը։ Այս ամսական մէկ ու կէս օսմ. ոսկիէն ալ պակաս եղող թոշակը կրնան հաւասարապէս վճարել երկաթուղիի գծին վրայ հաստատուած հարուստ թէ միջակ ծնողքներ իրենց զաւակներուն երկրորդական դաստիարակութիւն տալու համար։

Ինչ պիտի ըլլայ Մեսրոպեանի ծրագիրը։ Տակաւին ընդարձակ տեղեկագրութիւն մը չկայ այս մասին, և լաւ է որ մէկ տարուան փորձառութենէ մը վերջ՝ տեղական պէտքերուն և պարագաներուն համեմատ ձեւուած յայտագիր մը հրապարակ ելնէ։ Բայց տարակոյս չկայ թէ Իզմիրցիք իրենց գործնական ասպարէզներուն համընթաց ծրագիր մը պիտի ընդգրկեն Մեսրոպեան վարժարանին համար։ Քասիմ, Մանզումէի Քրոնիկին մէջ խօսելով վարժարանին վրայ, շատ մը բաներ անուղղակի կերպով հասկցուց իր Իզմիրցի ընթերցողներուն, յայտարարելով թէ ուսումներու մեծ կարեւորութիւն պիտի չտրուի, այլ քաղաքացիական ուսմանց պարկեշտ մթերքէ մը վերջ, առաւելապէս ոյժ պիտի տրուի առևտրական և մասնագիտական ճիւղերուն, այս վերջինին մէջ ենթադրելով նաև լեզուները, և անոնց ուսումն ալ ա՛յնպէս մը աւանդուի որ ուղղակի շրջանաւարտներուն ընդգրկելիք ասպարէզներուն համար ընդունակ և օգտակար ըլլայ։

Վստահաբար այսպէս պիտի ըլլայ։ Երկաթուղիին երկայնքը գտնուող քաղաքներուն բնակիչները պուպրիկ շրջանաւարտներու պէտք չունին, այլ իրենց ծնողքին բանին գործին հմուտ յաջորդներու։ Ամենամեծ ուշադրութիւն պէտք է ընծայել որ շրջանաւարտները դպրոցին մէջ իսկ վերջին երկու տարիներուն գրաւին մասնաւորապէս առևտրական և ճարտարագործական ուսմանց գործնական փորձերով։ Իմաստասիրական ուսումները, տրամաբանութիւն և հոգեբանութիւն, իրենց տարրական ձեւին մէջ միայն աւանդուին. հոգ տանելու է որ ճանճրացուցիչ չըլլան անոնք, որովհետև վերացական ուսմանց առաջ բերած ճանճրոյթը ապահովապէս կը ներգործէ տղուն վրայ իրեն ամէնէն աւելի շատ սիրած և ամէնէն աւելի պէտք ունեցած ուսմանց մասին ալ, և Թուլութիւնը կը հանէ իր ապիրատ գործակիցներով, որոնք են՝ անգործութիւն, ծուլութիւն, դանդաղութիւն, և արհամարհանք մը ամէն բանի հանդէպ։

Իզմիրի մօտակայ քաղաքներուն վաճառականները այդ քաղաքին մէջ կը հայթայթեն իրենց առևտրական պէտքերը, և ասոր համար շարունակ հաղորդակցութեան մէջ են Իզմիրի հետ։ Ասկից աւելի ինչ գեղեցիկ աւելի նոյնքան ատեն տարեթոշակով իրենց զաւակները կրթելու Մեսրոպեանի կրթութեամբ և օտար վարժարաններու չյանձնելու իրենց զաւակները։ Իրաւ է թէ առաջին տեսութեամբ տասնըվեց օսմ. ոսկիի տարեթոշակը շատ հիանալի արդիւնք մը չի խոստանար, բայց առաջին տեսութենէն խաբուելու չէ։ Տեսէք թէ ինչո՞ւ.

—Ուսուցիչները ամէնքն ալ տեղացի են, և լեզուներու համար, առևտրական ուսմանց համար մանաւանդ շատ դիւրին է ուսուցիչ գտնել, կանոնաւոր ուսուցիչ։ Ուսմանց կանոնաւոր աւանդման համար ուսուցիչներու առատութիւնը անհրաժեշտ չէ, լաւ կ'ըլլայ որ կարելի եղածին չափ կոկիկ բանուի գործը, և իւրաքանչիւր ուսման ճիւղի համար ուսուցիչը մէկ կամ առ առաւելն երկու ըլլայ։ Իզմիրցիք մեզմէ խրատ առնելու պէտք չունին, և արդէն իսկ իրենց հաշիւը ըրած լմնցուցած են, և առանց վնասի պիտի կըրնան իրենց գործին մէջէն ելնել տասնըվեց օսմ. ոսկիի գնով։ Տեղի մօտաւորութիւն, պայմաններու դիւրամատչելիութիւն, երկուքը իրար եկած՝ հրաւէր կը կարդան Մեսրոպեան գիշերօթիկը գեղեցիկ և օգտակար հաստատութիւն մը դարձնելու Իզմիրի մօտակայ քաղաքներուն կրթական պէտքին համար։

Վարիչը պիտի ըլլայ Տ. Եղիշէ եպ. Դուրեան։ Այս անունը ինքնին մեծ գրաւական մըն է գործին։ Գործնական Իզմիրցիք չեն ուզեր որ իրենց Ս. Առաջնորդը ճանճրանայ Առաջնորդարանին չորս պատերուն մէջ, և քանի որ ուշիմ օգնական մըն ալ ունի, Եղիշէ վրդ. Խաչերեանը, տուելիք կրթութեան քաղաքացիական և կրօնական կողմը ինքնին բացորոշ է արդէն։ Դուրեան Սրբազան իր առաջնորդութեամբ վարչական կարողութեան կարծեցեալ անբաւականութիւնը ջրեց բոլորովին. Թո՛ղ որ Օրմանեան Սրբազանէն վերջ Դպրեվանքին մատակարարութեան մասին իր հոգածութիւնը և վարչութիւնը բաւական ապացոյց մըն էր արդէն Դուրեան Սրբազանին ոչ սոսկ վանական կարողութեանց։ Ո՛վ որ Դուրեան Սրբազանի մօտենայ, անոր սակաւախօսիկ հանդամանքէն առաջին անգամ ա՛յն տպաւորութեան տակ կը մնայ որ վարչական կարողութիւնը պակաս է այս մարդուն մէջ։ Բայց ո՞վ կրնայ ապացուցանել թէ պերճախօսութիւնը վարչագիտութիւն ըսել է, մարդոց հետ վարուիլ ըսել է։ Ընդհանրապէս սակաւախօս, զգուշաւոր և շրջահայեաց կ'ըլլան ճշմարիտ և իմաստուն վարիչները, և երբ խնդիրը կըրթական յարկի մը կառավարութեան շուրջ կը դառնայ, ա՛լ բնաւ տարակոյս չի վերցներ սա՛ իրողութիւնը թէ մեր զարգացած եկեղեցականներուն մէջ Դուրեան ամէնէն յարմար անձնաւորութիւնն է Մեսրոպեան գիշերօթիկ վարժարանին վերին հսկողութիւնը ի գործ դնելու։ Պարտիզակի մէջ տասը տարի, նոյնքան մըն ալ Դպրեվանքին մէջ դպրոցավարութենէ վերջ Իզմիրի Մեսրոպեանին երրորդ փորձը այժմէն ապահովեալ է, բաւական է որ Իզմիրցիք համակրելի իրենց Առաջնորդին խորհուրդներուն, և արդէն ասոր հակառակ վարմունք մը չունեցան դեռ անոնք, որոնք Թուղթին աղէկը և չարը մինչև անկուտը կ'ուտեն, բայց, ասով հանդերձ անկուտ ալ չեն։ Դուրեան իր շուրջ գտնուողներուն խորհուրդները կը յարգէ, անոնց իրաւասութիւնը և աջակցութեան իրաւունքը կը ճանչնայ, և ընդհանրապէս իր աջակիցներուն կը Թողու որոշումը։ Մարդու հետ վարուելու ամէնէն մեծ ապացոյցը ասիկա է։

Այսքան փայլուն սկզբնաւորութիւն մը Մեսրոպեանի համար յոյս կուտայ թէ ո՛չ Իզմիրցիք և ո՛չ իրենց Առաջնորդը պիտի չթողուն որ վիժի գործը, որ այս տարուան դպրոցական շրջանէն իսկ պիտի իրագործուի։ Յաջողութեան առաջին տարրը իրենք Իզմիրցիներն են, որոնց հարուստներուն զաւակները ցարդ մեծ մասամբ օտար վարժարաններ կը յաճախէին։ Եթէ Իզմիրցիք հիմա իրենց կրթասիրութեան ապացոյցը տան իրենց զաւակները Մեսրոպեանին յանձնելով, ասիկա գրգիռ մը պիտի ըլլայ որ գաւառներէն ալ աշակերտներ փութան ապահովել գիշերօթիկին յաջողութիւնը և տեւականութիւնը։ Եթէ Իզմիրի հարուստ ծնողք շարունակեն Մեսրոպեանի հանդէպ իրենց անտարբերութիւնը, ցոյց տուած պիտի ըլլան որ իրենք հաւատք չունին այդ կրթական ձեռնարկին վրայ, և ասիկա շատ դէշ պիտի ազդէ երկաթուղիին երկու կողմը գտնուած քաղաքներուն ծնողաց վրայ։

Տեսնենք ուրեմն Իզմիրցիներուն կրթասիրութեան շօշափելի ապացոյցը։

Եթէ այսքան խօսքերէ վերջ Մեսրոպեան գիշերօթիկ ըլլալու չյաջողի, Իզմիրցիներուն պիտի վիճակի առաջին պատասխանատուութիւնը, որովհետև Իզմիր ինքնին կրնայ բաւել գիշերօթիկ մը պահելու, ենթադրելով իսկ թէ առաջին մէկ-երկու տարիներուն ինք առանձին պիտի մնայ։ Եւ արդէն այս ենթադրութեամբ ճամբայ ելնելու է։

ԵՐ. Տ. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ՅԱՒԱԿՆՈՏ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆՆԵՐ
ԳՐԱԳԻՐՆԵՐ ԵՒ ԲԱԹՐՈՆՆԵՐ

Դպրոցական արձակուրդի օրերուն մէջ ենք արդէն, այս տարի ալ ամէն տարուան պէս ուսման թերի պաշարով մը շուկայ նետուող անփորձ պատանիներու ստուար խումբ մը հետզհետէ կ'ողողէ առևտրական հրապարակը։

Շատ անգամներ կրկնուած իրողութիւններէն է մեր դպրոցականներուն յաւակնոտութիւնը։

Այդ Թերուս պարոնները — մէջն ըլլալով շրջանաւարտներն ալ — շատ քիչ բացառութեամբ ինքզինքնին մէկ մէկ համայնագէտ կարծողներ կ'ըլլան ընդհանրապէս։

Ասոնցմէ քիչ մըն ալ աւելի պատկառելիօրէն յաւակնոտի մը հետ դէմ առ դէմ գտնուեցայ անցեալ օր, որ արգահատանք միայն կը շարժէ։ Վաճառատան մը համար օգնական-գրագիր մը պէտք կար, բարեկամ մը ինծի ներկայացուց հազիւ 16—17 տարեկան տժգոյն պատանի մը, Թաղային վարժարանէ շրջանաւարտ՝ միջակորեար ծնողքի զաւակ։

Հակառակ լեզուներէ «գիտեմ»ներուն՝ Թուրքերէնի ու Ֆրանսերէնի մասին կատարուած քննութենէն տեղեկացանք թէ այդ լեզուներով առևտրական պարզ նամակ մը գրելու կարողութենէն զուրկ էր դժբաղդաբար, մանաւանդ ֆրանսերէն՝ որ չորս տող գըրուածքի մը մէջ հինգ հատ ուղղագրական սխալներ ունեցաւ։

Այդ տառասխալները մասամբ չըրինք սակայն, որչափ զի համարձակօրէն ու լիովին պարզէր իր դպրոցականի եսասէր ու խրոխտ նկարագիրը։

Առաւելութիւն մը զոր նշմարեցինք այդ տղուն վրայ՝ քիչ մը աւելի համարձակ խօսուածքը ու յստակ առոգանութիւնն էր, բան մը որ կը պակսի ուրիշ շատ մը դպրոցականներու քով։

— Ինչ պայմաններու ներքև պիտի պաշտօնավարեմ, կիրակիէ զատ ուրիշ արձակուրդ կ'ուտա՞ն, հարցուց։

— Անշուշտ ո՛չ, պատասխանեցի, այնչափ շատ չտեսնելով այս անտեղի հարցումը։

— Հարկաւ Թեթեւ աշխատութիւններ պիտի ըլլան զբաղումներս, աւելցուց, փորձը պիտի ապացուցանէ թէ ո՛րքան օգտակար կ'ըլլամ գործիս մէջ, անշուշտ շաբթու մէջ պատահած տօնի օրերուն պիտի կրնամ հանգիստ ընել, շատ աշխատութիւն, չէ չեմ կրնար չիտալը. առաւօտները 2 ու կէսին գործիս գլուխը կը գտնուիմ. բայց երեկոներն ալ 10 ու կէսին կը վերադառնամ։ Բաթրօնս գտո՞ղ մարդ մը պիտի ըլլայ արդեօք, ամա՛ն, այդ տեսակ մարդոցմէ չեմ սիրեր, քիչ մը... խոնարհամիտ ըլլալու է, կ'ըսեն թէ մեր վաճառականները ընդհանրապէս անբարեկիրթ մարդիկ կ'ըլլան... արդեօք իմ ներսի կամ դուրսի ընթացքի՞ս ալ պիտի խառնուի։ Իսկ ամսականս... 4 ոսկիէն պակաս չեմ առներ։

Ու ես ալ ի բերան կ'ունկնդրէի այս ծիծաղելի հարցումներուն՝ զորս կ'արտասանէր խառնիխուռն քանի որ ո՛չ մէկուն պատասխան կ'ուտայի։ «Ծիծաղելի հարցում» ըսի թէեւ՝ բայց կարծեմ թէ ա՛յնքան իրաւունք չունիմ Թերեւս այդ անունը գործածելու, որովհետև մեր պարոնը գրեթէ բնաւ գաղափար չունէր մեր ներկայ առևտրական կեանքի պահանջներուն մասին։

Ուրեմն ըսի վերջապէս, ձեր առաջարկած այդ պայմանները երաշխաւորելէ վերջ պիտի հաճի՞ք ընդունիլ ձեր պաշտօնը։

—Այդպէս պէտք է ըլլայ արդէն։

Ինծի ուրիշ բան չէր մնար բայց եթէ մաղթել այդ պայմաններով գործ մը՝ մեր վաճառականներուն քով։

Որչա՛փ ունինք այս մեծամիտ պարոններէն պէս աւելի կամ նուազ յաւակնոտ դպրոցականներ՝ որոնք իրենց առած ուսումը աւելի իսկ կը կարծեն գործնական ասպարէզի պէտքերը լիապէս գոհացնելու համար, ու անմիջապէս շնորհքով դիրք մը գրաւելու հեռապատկերը կայ անոնց աչքին առջև։

Բայց ակնկալուած այս փայլուն յաջողութիւնը, կատարեալ պատրանք մը կը դառնայ առաջին օրերէն իսկ երբ առևտրական նամակի մը նիւթը կուտան կամ առևտրի հաշիւ մը կ'առաջարկեն իրենց։

Շատեր տեսած եմ որոնք անճրկած մնացած են այս պարզ գործերուն առջև հակառակ շրջանաւարտի վկայականը գրպանած ըլլալնուն։

Անմիջապէս կ'զգան թէ անբաւական էր իրենց ուսումը վաճառականի երկրորդական գրագիր մը իսկ ըլլալու համար, հետեւաբար պէտք կ'ըլլար ինքնօգնութեամբ սորվիլ ինչ որ կը պակսի, պակասներ՝ որոնք անհրաժեշտ են առևտուրի կեանքին մէջ՝ որոնց մէկ փոքր նշոյլը իսկ չէին տեսած վարժարանին մէջ և որոնք կարծես վերապահուած ըլլային այդ կեանքը ընդգրկելէ յետոյ տիրանալու միայն։

Եւ որչա՛փ մեծ կ'ըլլայ անոնց յուսախաբութիւնը երբ ուսման անբաւականութեան կը բաղդեն բաթրօնական կծու քննադատութիւններու ծանրութիւնը։ Արդարեւ ծանր է հարուածը իրենց համար որ պահ մը զիրենք կատարեալ յուսահատութեան ու ձանձրութեան կը մատնէ։ Ալ կ'սկսին մէկ վաճառատունէն միւսը տեղափոխութիւնները, իսկ բոլորովին ձանձրաթափ եղողներ՝ անգործութիւնը կը նախընտրեն։

Արցունքոտ աչքերով կը պատմէր ինծի անցեալները վաճառատան կեանքը նոր ընդգրկող պարկեշտ պատանի մը, թէ ինչ բառերով զգացնել կ'ուտայ եղեր իր նոր բաթրօնը երբ թերի մը գործէր, բան մը որ անխուսափելի է ամէն նորեկ պաշտօնեայի։

—Հաւու չափ խելք չունի՞ս, խուլ գլուխ։

Ինչպէ՞ս կը վիրաւորուէր մեր խրոխտ պարոնին «ես»ը որ ա՛յնքան բարձրերը կը սաւառնէր։

Ամէնքն ալ այսպէ՞ս են կը հարցնէք։

Փափաքելի էր որ մեր բաթրօնները աւելի պատշաճօրէն վարուէին գիտնային գոնէ նորեկ պաշտօնեաներու թերավարժ օրերուն։

Իսկ դպրոցը դեռ նոր լքող մեր պարոնները պիտի յորդորէինք համեստօրէն որպէսզի փոխանակ անիրականալի շողշողուն հեռապատկերներով օրօրուելու, աւելի խոնարհամիտ ըլլան, քանի որ իրենց ակնկալած այդ մեծ, փայլուն գաղափարները, մեր վաճառատուններուն չեն յարմարիր բնաւ։

Առևտրական կեանքին մէջ յաջողելու համար պէտք է ինքնօգնութեամբ կատարելագործեն իրենց ուսումը, ինչ որ անհրաժեշտ է, առանց վհատելու յառաջդիմելով ասպարէզին մէջ, միշտ խոնարհ՝ բայց յարատեւ աշխատող գործունէութեամբ։

ԿՈՊԷՌ ՀԷՔԻՄԵԱՆ

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 94

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ
ՀՈՎԱՆՈՑԻ ՄԸ ՍԻՐՈՅՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԻԲ.

Ուղեւորները այսպէս երբ իւրաքանչիւրը մէկ մէկ կողմ ընկողմանած, յոգնութիւն կ'առնէին ծառին տակ, յանկարծ սոսափիւն մը լսեցին իրենցմէ քիչ մը հեռու գտնուող մեծկակ ծառին ետեւէն։ Երկիւղը պատած էր զիրենք արդէն, բնիկները անակնկալ յարձակումներ գործելու տրամադիր էին միշտ ամէնքը մէկէն իրենց ուշադրութիւնը սրած կը սպասէին, երբ երկայնահասակ ու ըստ բաւականի գեղեցիկ դիմագիծով բնիկ աղջիկ մը, շնորհալի պչրանքներով դուրս ելաւ ու դէպի իրենց ներկայացաւ։ Առաջնորդող բնիկը աղջիկը տեսնելուն պէս բոլորովին այլայլեցաւ, ու դէպի անոր ուղղուելով, սկսաւ խօսակցիլ հետը։

Ո՞վ էր այս աղջիկը, ի՞նչ բան ընելու եկած էր, ուղեւորներուն ամէնքն ալ այս պարագային վրայ կը խորհէին, ու չէին կրնար նշանակութիւն մը տալ։ Բնիկ աղջիկը ընդհատելով խօսակցութիւնը իր ցեղակիցին հետ, դէպի Միս Էլէն ուղղուեցաւ ու ձեռքը բռնած մէկ սափորը օրիորդին ներկայացնելէ ետք, պտուղ հիւսուած սակառով մըն ալ վայրի պտուղներ ներկայացուց անոր։

Բնիկ աղջկան այս ընթացքը վերջին ծայր հրճուանք պատճառեց բոլոր ուղեւորներուն, և Միս Էլէն մասնաւոր գոհունակութեամբ մը իր քով նստեցուց կիսավայրենի սեւակիկը։ Տեսարանը հիանալի էր, սպիտակամորթներու ամէնէն գեղեցիկը և պղնձագոյններու գեղեցկագոյնը քով քովի նստած, հաշտալից պատկեր մը կը ներկայացնէին։ Երկուքն ալ մեծ տենչ կ'զգային խօսակցելու, սակայն դժբաղդաբար իրարու լեզուէ չէին հասկնար։ Միս Էլէն անմիջապէս կանչեց իրենց առաջնորդութիւն ընող բնիկը, որուն հարցուց թէ ո՞վ է այս աղջիկը և ի՞նչ ընելու եկած է։

—Իմ նշանածս է, պատասխանեց երիտասարդը, այս անգ հօրը արտերուն մէջը կ'աշխատի եղեր և հեռուէն տեսնելով մեր կուգը ու յոգնութիւնը, կաթ և ուտելիք բերեր է զձեզ հիւրասիրելու նպատակով։

—Նշանա՛ծդ, գոչեց Էլէն անբացատրելի հրճուանքով, ի՛նչ բաղդաւորութիւն, ըսել է կամաց կամաց աղէկի կը դառնան մեր գործերը։

— Հարկաւ, յարեց միլիոնատէրը, շատ բարեբաղդ նշան մըն է աս, կ'երեւայ որ ալ մեր սառապանքները վերջացած են և քաղաքակիրթ երկիրներու սահմանին մօտեցած ենք։

Երիտասարդին տուած հրահանգին վրայ, նշանածը քանեց կաթի սափորին բերանը դրուած Թանձր տերեւները, ու զայն հրամցուց Միս Էլէնի։ Գեղանի աղջիկը արդարեւ պէտք ունէր առանկ կազդուրիչ ու անուշարար ըմպելիի մը, որմէ խմեց մեծ քանակութեամբ։ Միւս ուղեւորներն ալ կարգաւ առատ առատ խմեցին կաթէն, ուրկէ ետք աղջիկը իր բերած պտուղներն ալ հրամցուց։ Այս պահուս Միս Էլէն բացարձակապէս գտած էր իր զուարթութիւնը ու երեսին կորովը, ուստի աղջկանը հետ զուարճաբանել ուզելով, երիտասարդին միջոցաւ անոր հարցուց թէ,

—Օրիորդը ի՞նչպէս կը գտնէ սպիտակամորթ կիները։

—Սքանչելի՛, պատասխանեց բնիկ աղջիկը, գեղեցիկ։

—Ինքը ալ աւելի գեղեցիկ է, յարեց Միս Էլէն։

Այս անգամ, վայրի աղջիկը խօսք առնելով հարցուց թէ,

—Այս երեք էրիկ մարդերէն ո՞րն է օրիորդին ամուսինը։

—Տարիքոտը հայրս է պատասխանեց. Միս Էլէն, ասոնցմէ մէկը հօրեղբօրորդիս, իսկ միւսը նշանածս է։

Վայրի աղջիկը, ուրախութեան աղաղակ մը արձակեց, Միս Էլէնի այս յայտարարութեան վրայ, ու անմիջապէս հարցուց թէ,

—Նշանածը քա՞ջ է, քանի՞ վագր սպաննած է, քանի՞ մարդու կրնայ դիմադրել, ո՞րչափ ճամբայ կրնայ քալել։

—Այնչափ քաջ որ, պատասխանեց Միս Էլէն ծիծաղելով, ո և է բանէ մը չի վախնար, տարիներով կրնայ քալել, հարիւր վագր կրնայ մեռցնել և տասը մարդու կը դիմադրէ։

—Օ՛հ, օ՛հ, օ՛հ, օ՛հ, գոչեց վայրենին, աչքերը խոշոր խոշոր բանալով, ուրեմն շատ բախտաւոր էք, իմ նշանածս ալ երկրին ամէնէն քաջն է։

—Կը հաւատամ, յարեց Միս Էլէն, քաջութեանը ապացոյցը տուաւ հիմա իսկ, ուրախ եմ որ քեզի պէս գեղեցիկ նշանած մըն ալ ունի, բայց նշանածդ մեզի հետ սպիտակամորթներու քաղաքը պիտի երթայ, դուն ալ կը յօժարի՞ս մեկտեղ գալ, հոն քեզի աղուոր հագուստներ պիտի շինել տամ, հայելիներ, ուլունքներ, ապարանջաններ, օղեր և վերջապէս հարիւրաւոր արդուզարդի առարկաներ պիտի գնեմ. կ'ուզե՞ս մեզի հետ գալ։

Աղջիկը այս անակնկալ առաջարկին վրայ, յուսահատական շարժումով մը նշանածին երեսը նայեցաւ։ Ուղեւորներուն ամէնքն ալ այս առաջարկին տըրուելիք պատասխանին կ'սպասէին։

Միս Էլէն շարունակելով խօսիլ։

—Մեր երկրին մէջ չի պիտի աշխատիս այսպէս ըսաւ, մենք շատ հարուստ ենք, աշխարհիս մէջ ի՛նչ բանի որ ցանկաս, անմիջապէս պիտի ստանաս, ո՛չ ոք պիտի նեղէ քեզ, ո՛չ ոք տաժանակիր աշխատութիւն մը պիտի առաջարկէ քեզ, միշտ զուարթ, միշտ ուրախ պիտի ապրիս և եթէ դժգոհ մնաս կրնին հոս պիտի վերադառնաս. ըսէ՛ կ'ուզե՞ս այս պայմաններով մեզի հետ գալ, քանի որ նշանածդ ալ պիտի ընկերանայ մեզ արդէն։

Աղջիկը առանց վճռական պատասխան մը տալ կարողանալու, նշանածին երեսը կը նայէր որ նոյնպէս շուարած՝ չէր գիտեր ինչ ընելիքը։

Գրիգորի Շօրթ երկու նշանածներուն անճրկիլը տեսնելով, բնիկներէն չհասկցուելու աստիճան նուրբ լեզուով մը.

—Ինչո՞ւ այդչափ կը պնդէք խեղճ բնիկները իրենց երկրէն հեռացնելու, ըսաւ։

—Կ'ուզեմ կենդանի յիշատակ մը ունենալ մեր այս ուղեւորութենէն, պատասխանեց Էլէն, եթէ ասոնք մեզի հետ գան, հոն տուն տեղ կ'ըլլան ու ճշմարտապէս երջանիկ կեանք կ'անցընեն։

—Ձեր տեսակէտովը այդպէս է, մէկ մըն ալ անոնց հարցուցէք, տեսնենք անոնք իրենց այս կիսավայրենի կեանքը կը փոխե՞ն մեր աշխարհիկ հաճոյքներուն հետ։

— Ատիկա ալ իրենց գիտնալիք բանն է։

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՔԻԼԻԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻՆ ԱՌԹԻՒ. — ԾՈՎԵԶԵՐՔԻ ԳԾԻՆ ԲԱՐՁՐԱՆԱԼԸ. — Քիլիի երկրաշարժը մին է այն երկրաշարժներէն, որոնք ծանօթ են tեktoնական անունով, այսինքն ցնցում մը, կամ ցնցումներու շարք մըն են, որոնք կապակցութիւն ունին երկայն ատրիճանի մը վրայ ծովեզերեայ գծին բարձրանալուն կամ ցածնալուն,— բայց խիստ հաւանաբար առաջինին հետ։ Հրաբխային ցնցումները համեմատաբար ծանծաղ խորութիւններէն կուգան, և շատ ընդարձակ միջոցներու վրայ չեն զգացուիր։ Բայց մեծ երկրաշարժներուն կեդրոնները երկրին մակերեւէն մինչեւ տասը—տասնըհինգ մղոն խոր կրնան ըլլալ, և զօրեղապէս կ'ազդեն միլիոնաւոր քառակուսի մղոններու վրայ, և ճօճում կը պատճառեն երկրագունդին վրայ գտնուած բոլոր շարժագիր գործիքներուն։

Ինչ է երկրաշարժներուն պատճառը։ Չենք գիտեր։ «Այն յամր և օղակաւոր կազմութեան մէջ, որուն ենթակայ եղած է երկիրը ամենահին ժամանակներէ սկսեալ, կ'ըսէ Տոքթ. Տէվիսըն, իր կեղեւը կոտրտւած և փլրուած է, բարձրացած է ամենաբարձր լեռներու ձեւով, կամ ծովուն մակերեսէն վար ցածցած է։ Ճնշումի տակ ամէն անգամ որ յանկարծ տեղի տայ, երկրաշարժ առաջ կուգայ։ Քանի՛ քանի խզումներ պէտք եղած են Ալպեանց, Անտեանց և Հիմալայեանց նման լեռնաշղթաներ բարձրանալու համար։ Երկրաբանութեան մէջ անլուծելի մնացած ամենէն մեծ խնդիրը սա՛ թէ քանի՛ անթիւ բիւրաւոր տարիներ պէտք է հաշուել անոնց կազմութեան համար։ Սակայն գիտենք որ երկրաշարժները յաճախադէպ են ա՛յն մասերուն մէջ ուր երկրի շարժումները սակաւին կը շարունակուին ընդարձակ ատրիճանի մը վրայ, և այսպիսի մաս մըն է Քիլի։ Տարվին, դեռ երիտասարդ եղած ատեն, Քիլիի մէջ իսկ շատ գեղեցիկ գործ մը կատարեց։ Մօտակայ ծովուն մէջ դեռ ապրող կակղամորթներու պատեանները, որոնք բարձրադիր խաւակներուն և ժայռերուն փակչած էին, ապացոյց մը համարեցաւ թէ բարձրացումի եղանակը տակաւին կը շարունակէ։ 2000 մղոնէ աւելի հեռաւորութեան մը վրայ, քարայրներէն, ժայռերէն, բարձրացած հրուանդաններէն, խեճերով ծածկուած գետիններէն այս տեսակ փաստեր հաւաքելով գրեց. — «Համոզիչ ապացոյցներ ունիմ թէ Հարաւային Ամերիկայի ցամաքին այս մասը ծովեզերքին մօտ բարձրացած է 400էն մինչեւ 500 ոտք, առ նուազն, և ինչ ինչ մասերու մէջ 1000էն 1300 ոտք, կենդանի կակղամորթներուն թուականէն ի վեր։» Այս օրինակը գիտութեան արժանի է, որովհետեւ հազուագիւտ է այսքան արագ բարձրացում մը։ Տարվին հաշւէ ըրած էր որ երկու հարիւր տարին մի անգամ իւրաքանչիւր ցնցումի մէկ-երկուքէն մինչեւ տասը ոտք համեմատութեամբ եղած է Քիլիի բարձրացումը։ Ինչ ինչ տեղեր, հոն, ծովեզերքը հիմա 20—30 ոտք աւելի բարձր է քան ինչ որ էր ԺԷ. դարուն կիսուն։

220 տարուան մէջ Վալբարէզօ 19 ոտք բարձրացած է։ Ամբողջական բարձրացումը անտարակոյս քանի մը հազար տարիներուն մէջ եղած է, և հիմակ ալ հոն բարձրացումը վերջին ծայր արագ է բաղդատմամբ երկրագունդին միւս մասերուն։ Նոյն գիտողութիւնը կարելի է ընել նաև Ճաբոնի համար, ո՛ւր որ հողը կը բարձրանայ երկրաշարժները աւելի առատ են Ճաբոնի մէջ։

Քիլիի ծովեզերքին գալով, Պուսէնկոյի, Հումպօլտի, Տարվինի դասական հաշիւններուն համեմատ, հետեւեալ իրողութիւնները ցոյց կուտան թէ ծովեզերքը որքան շարժաշարչար է Վալբարէզոյի մէջ և շուրջը.—

1822 Նոյ. 19ին Քիլիի ծովեզերքը դղրդեցաւ 1,200 մղոնի վրայ, հիւսիս և հարաւ, ամէնէն մեծ ույժը ունենալով Վալբարէզոյէն 100 մղոն դէպի հիւսիս։ 35 մղոնի վրայ ծովեզերքը երեքէն մինչեւ հինգ ոտք բարձրացաւ։

1835 Փետր. 20ին նոյն օրինակ դէպք մը պատահեցաւ Քօնսէբսիօնի մէջ, Վալբարէզոյէն 300 մղոն դէպի հարաւ։ Նոյն միջոցին ծովեզերքին վրայ ջրագրական փորձ մը ընող նաւապետ Ֆիցռուա տեսաւ որ Քօնսէբսիօնի մօտ հողը չորս-հինգ ոտք բարձրացած է, և Քօնսէբսիօնէն հարաւ 130 մղոն միջոցի մը վրայ բարձրացումը նոյնքան մեծ կամ մեծագոյն եղած է։

1837 Նոյ. 7ին Քօնսէբսիօնէն երկու հարիւր մղոն հեռու գտնուած Վալտիվիա քաղաքը կործանեցաւ և ընդարձակ միջոցի մը վրայ ծովեզերքը բարձրացաւ հինգէն ութ ոտք։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ ՔԻԼԻԻ ՄԷՋ. — Նիւ Եորքի Թայմզի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Վալբարէզոյի վրայ բոլոր հին տեղեկութիւնները չափազանցուած են, և թէ այդ քաղաքին մէջ մարդոց կորուստները հինգ հարիւր միայն գնահատուած են դեռ։

Նիւթական կորուստներուն գալով, մինչ Նիւ Եորք Հէրըլտ անթիւ միլիոններ կը հաշուէ, Վալբարէզոյի մէջ անգլիական վաճառատուններու ներկայացուցիչները կը կրկնեն թէ Վալբարէզոյի մէջ առեւտրական կեանքը բոլորովին դադրած չէ, և թէ գործառնութիւնք վերսկսած են ըստ սովորութեան։ Ընդծովեայ հեռագրական պարանները ի վիճակի են դարձեալ անընդհատ հաղորդակցութեան մէջ ըլլալու Եւրոպայի և հիւսիսային Ամերիկայի հետ։

Ասոր հետեւանօք, Լոնտոնի մէջ այն կարծիքը կայ թէ երկրաշարժին վրայ մինչեւ հիմակուան լուրերը արտասովոր կերպով չափազանցուած են։

Լոնտոնի Քիլիի դեսպանատունը կը ծանուցանէ թէ երէկի թուով (Օգոստ. 20) պաշտօնական հեռագիր մը կ'ըսէ որ երկրաշարժին առաջ բերած վնասները խիստ շատ են, թէ մարդկային կեանքի կորուստը քիչ է։ Աւելի շատ վնասուածն է Վալբարէզօ, իսկ Սանթիակօ աւելի քիչ։ Անդորրութիւնը կատարեալ է ամէն կողմ, և մանաւորները նպաստով, ինչպէս նաեւ օտար դեսպանատանց նպաստով կարօտեալներուն օգնութիւն կ'ըլլայ։

Բայց այս լուրին հակառակ, Նիւ Եորքէ նոր եկած յուզումնաւէտ լուրերը «Հազարաւոր մեռեալներ»ու վրայ կը խօսին, թէեւ ա՛յնքան հակասական են որ անոնց ո և է արժէք կարելի չէ տալ։

ԿՈՐԾԱՆԵԱԼ ՎԱՅՐԵՐԸ. — Վալբարէզոյէ հեռագրուածին նայելով, աւերակ դարձած են Լօս Անտէս, Նոկալէս, Սան Ֆէլիբէ, Մէլօն, Սանբալլար, Քալա Պլանքա, Լիմաչ, Քիլօքա, Քինին, Վինօ տէլ Մար, Բէթօրքա, Հիէրրօ Վիէխօ և Լլայ-Լլայ գիւղերը։ Լիմաչի մէջ 130 հոգի մեռած են, Քիլօթայի մէջ 30։ Կ'ենթադրուի թէ Վալբարէզոյէն դուրս հազար հոգի մեռած կայ, և նիւթական վնասն ալ երկու միլիոն անգլ. ոսկի է։

Քիլիի հարաւային կողմերէն եկած լուրերէն դատելով՝ բոլոր ցնցումները զգալի եղան նաև Թալքահուանօ և Քօնսէբսիօն գիւղերուն մէջ, Թալքագուանոյին մէջ։ Այս տեղերուն ենթարկուած նիւթական վնասը շատ չէ, և սակաւ թուով օտարահպատակներ վրայ տուած են իրենց կեանքը։

Նիւ-Եորքէն Բարիզ հեռագրուած մասնաւոր լուր մը հետեւեալ կերպով կը պարզէ Վալբարէզոյի կացութիւնը. — Այս միջոցիս քաղաքը պարպուած է, ծուխի զոյգ մը սիւներ կը տեսնուին քաղաքին զանազան մասերուն վրայ, որոնց աւերակներուն մէջ տակաւին կը մնայ հրդեհը։ Ամբողջ ժողովուրդը լեռներուն վրայ բանակած է քաղաքին շուրջ։ Փողոցներուն մէջ կը տեսնուին միայն զինուորներ, որոնք պահպանութիւն կ'ընեն։

Անտէր անտուն մնացած ժողովուրդը պարենաւորելու և յարկի տակ պահելու խնդիրը խիստ ծանր է։ Օրապահիկը հազուագիւտ է։ Մէկ լիտր կաթը երկու քիլիական տոլար կ'արժէ։ Գրեթէ անկարելի է միս գտնել։ Շրջակայ գիւղերը աւերակ դարձած են և չեն կրնար ոչինչ արտադրել։

Նաւահանգիստը գտնուած շոգենաւերուն բոլոր մթերքը գրաւուած է Քիլիի իշխանութեանց կողմէ։ Գիշերները խիստ ցուրտ են, որովհետեւ նոյն գօտիին տակ արդէն ձմեռը հասած է։ 150,000 (?) հոգի անպատսպար մնացած են։ Վալբարէզոյի քաղաքապետը յայտարարութիւն մը ըրաւ, որով աշխատելու կարող բոլոր մարդիկը կը պարտաւորուին մասնակցելու աւերակները մաքրելու գործողութեան։

Այս նպատակաւ զինուորներ ղրկուած են Քիլիի մայրաքաղաք Սանթիակոյէն։ Այս պահուս ափ մը զինուոր միայն կայ Վալբարէզոյի մէջ, և ոստիկանութիւնը ծովային վարժարանին աշակերտները կը կատարեն։

Նիւ-Եորքէն կը հեռագրեն Պերլին.— Վալբարէզօ աւերակներու կոյտ մըն է։ Վինօ տէլ Մար, Վալբարէզոյէն երեք մղոն հեռի, 1000 բնակչօք, Քիրիք՝ անկէց 225 մղոն դէպի հարաւ 2500 բնակչօք, Լիմաչ՝ տասնըհինգ մղոն հիւսիսային արեւմուտք, 6500 բնակչօք, Քիլօթա՝ քսանըհինգ մղոն հիւսիսային արեւմուտք 10,000 բնակչօք, և շրջակայ բոլոր գիւղերը աւերակ եղած են։ Բնակիչները մեծ մասամբ լեռները ապաստանած են։ Սնունդի միջոցները հազուագիւտ են։ Երկաթուղիները ամենքն ալ խորտակուած են։

Վալբարէզոյի Ալմէնտրալ հրապարակը և գլխաւոր փողոցները մեծամեծ աւերակներու կոյտեր կը ձեւացնեն։ Վարչային շէնքերը և Վիքթորիա-թատրոնը հիմնայատակ եղած են։ Բայց քաղաքին պանդոկներուն մեծ մասը անվնաս մնացած է։ Ծովային վարժարանն ալ նմանապէս։ Մէկ գունդ հեծելազօրք Վալբարէզօ ղրկուեցաւ հրաման առնելով ճամբուն վրայ գրաւել բոլոր գտնուած անասունները, և քաղաք տանիլ զանոնք։ Առեւտրական ճգնաժամէ մը կը վախցուի։ Անմիջապէս կարգադրութիւններ պիտի ըլլան ճգնաժա՛մին առաջքը առնելու համար։

Սանթիակոյէ կը հեռագրուի.— Քիլիի պատերազմական և ներքին գործոց նախարարները բանակին կամաւորներուն մէկ մասին և հրշէջ զօրքերուն հետ ճամբայ ելան, հեռագրական խախտուած հաղորդակցութիւնները վերահաստատելու համար։ Շատ վնասներ եղած են Նօկլէ և Քալէրա հանքային շրջանակներուն մէջ։

ՋՕՀԵՐՈՒՆ ԹԻՒԸ.— Վալբարէզոյէն կը հեռագրէ Աժանս Հավաս.— Հարիւրաւոր դիականներ անթաղ կը մնան։ Մեռեալներուն թիւն է 1,500։ Գրեթէ 3,000 հոգի, որոնց համար կը կարծուէր թէ երկրաշարժէն մեռած են, կրցան ազատուիլ։ Իսկ նիւթական վնասը հինգ միլիոն անգլ. ոսկի է։

ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՎԱԼԲԱՐԷԶՕՅԻ ՄԷՋ.— Անցեալ տարի Փրինս Այզէն Շթայն իր չորրորդ ճամբորդութիւնը ըրաւ աշխարհի շուրջ, և գնաց Հարաւային Ամերիկա։ Այզէն Շթայն այս ուսումնասիրական ճամբորդութեան վրայ շահեկան գիրք մը գրած է, որ հրատարակուեցաւ քանի մը ամիս առաջ։ Այզէն Շթայն անցեալ տարի Մարտ 22ին հասաւ Վալբարէզօ, որուն մասին հետեւեալ տեղեկութիւնները կը քաղենք այդ գիրքէն.—

Վալբարէզոյի մօտենալով՝ մարդուն աչքին կը զարնէ նախ և առաջ լերան մը վրայ ծովային վարժարանին գեղեցիկ շէնքը, և յետոյ բուն քաղաքը՝ նեղ ծովեզերքին երկայնքը և լերան մը կողին հաստատուած։ Վալբարէզօ առեւտրական կեանքի տեղի մը պատկեր մը ցոյց կուտայ։ Կը տեսնուին շատ մը պանքաներ, բազմաթիւ վաճառատուններ, շատ գեղեցիկ վաճառանոցներ և ալզարարութիւններ։ Վաճառատուններուն վերեւ յաճախ գերմանական անուններ կը կարդացուին։ Շատ մը հոյակապ տուներ, ի մէջ այլոց թատրոնները, կրթական և բարեգործական հաստատութիւններ ակնահաճոյ տեսարան մը կը պարզեն լոյսին առջեւ։ Սպառազինուած ամրոցներով պաշտպանեալ նաւահանգիստը ընտիր ջուր ունի, քաղաքը խմելու ընտիր ջուր, տասներկու քիլոմէթր երկայնութեամբ խողովակներէ հայթայթուած։ Ոնի նաև ելեկտրական լուսաւորութիւն։ Վալբարէզոյի համար ամէնէն աննպաստ սա՛ է որ յաճախ նաւահանգստին մէջ հաստատուած է, ուր շոգենաւերը ձմեռ ժամանակ շատ վտանգաւոր դիրքի մը մէջ կը գտնուին հիւսիսային յաճախադէպ քամիին դէմ։

Այզէն Շթայն այցելեց աւստրիական ընդհանուր հիւպատոս Ալուա Ֆիշ Պէօսի, որուն կինը Քիլիցի է, և իր պաշտօնը կը կատարէ կարողութեամբ և խղճմտօք, և ամէն կողմէ յարգանք կը վայելէ։ Այս այցելութեան առթիւ Այզէնշթայն ակնարկ մը կը նետէ նաև առեւտրական կացութեան վրայ, և կը պատմէ ի մէջ այլոց.— Վաճառատուններուն ըրած մեծ գործառնութեանց իբրեւ ապացոյց ըսենք որ Վալբարէզոյի մէջ գերմանական տուն մը Սանթիակոյի համար 150,000 տակառ չիմէնթօ ղրկած է, գերմանիայէն բերել տալով, և այս արտածութեան ապահովապէս 1 միլիոն մարք շահելով։ Վարձքերը առատ են, զոր օրինակ՝ խոհարարուհի մը ամիսը 112էն 160 քուրոն կ'առնէ։

Առեւտրական մեծ տուները Վալբարէզոյի և Սանթիակոյի մէջ կը գտնուին, և հաղորդակցութեան մեծ գործառնութիւնները Անգլիացիներու և Գերմանացիներու ձեռքով կը կատարուին։ Իրենց վաճառքները շատ բարձր գնով կը ծախեն, և համեմատաբար կարճ ժամանակի մէջ մեծ հարստութեան տէր կ'ըլլան։ Վաճառականութեան համար մասնաւոր եղանակ մը ունին, խիստ ձեռներէց են, գործունեայ և տոկուն, և անհագին վարկ կը վայելեն ճարտարագործ դասակարգին մէջ, որմէ կը հոգան իրենց պէտքերը։

ՌՕՊԷՆՍՕՆ ԿՂԶԻՆ ԱՆՀԵՏ ԵՂԱԾ. —Լիմայէ կը հեռագրուի թէ Ռուան Ֆէրնանտէզ կղզին Խաղաղական ովկիանոսին մէջ անհետ եղեր է վերջին ահաւոր երկրաշարժէն։ Ռուան Ֆէրնանտէզ ա՛յն կղզին է, ուր նաւորդ Ալեքսանդր Սէլքիրք 18րդ դարուն առաջին տարիներուն վարեց գաղթականի իր կեանքը, որ Անգլիացի գրագէտ Դանիէլ Տըֆոյի նիւթ մը մատակարարեց իր աշխարհածանօթ վէպին՝ «Ռօպէնսօն Քրիւզօէ»ին։»

Ռուան Ֆէրնանտէզ գլխաւոր կղզին է համանուն կղզախումբի մը, որ հրաբխային հանգամանք ունի։ 560 քիլոմէթր հեռի է Վալբարէզոյէն։ Այս կղզին ԺԶ. և ԺԷ. դարերուն մէջ սիրական ապաստանավայր մըն էր ծովահէններուն։ Վերջերը շոգենաւերուն համար ջուրի կայան մըն էր։ Անցեալ դարուն վերջերը Քիլի գաղթավայր մը հաստատեց հոն, և մտադիր էր ամառնային բնակութեան յարմարագոյն վայր մը դարձնել զայն։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԻՂԸ ԹՐԻԷՍԹԷԻ ԱՌՋԵՒ.—Թրիէսթէի ծովային հրամանատար ծովակալ Վէգնէր հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ անգլիական նաւատորմին հրամանատար ծովակալ Լէբթընի և անոր սպաներուն, ինչպէս նաև Թրիէսթէի քաղաքային իշխանութեանց։ Հացկերոյթի միջոցին ծովակալ Վէգնէր բաժակ առաջարկեց Էտուարդ Թագաւորին համար, և անգլիացի ծովակալն ալ Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր համար։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.—Վարչապետ Մ. Սառիէն յայտարարութիւն մը ըրաւ թէ կառավարութիւնը Եկեղեցիի և Պետութեան բաժանման օրէնքը իր ամբողջութեամբ պիտի գործադրէ։ Գալով արտաքին քաղաքականութեան, կառավարութիւնը հաստատ կամք ունի պահպանելու և բարւոքելու օտար Տէրութեանց հետ իր ունեցած լաւ յարաբերութիւնները։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ արտաքին գործոց նախարար Կոլուխովսքի կոմս իր ամառանոցէն Վիէննա դառնալով, ուղղակի Բարիզ գնաց։

ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԶԱՐՄԱՆԱԼԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— Տասներկու տարեկան գործաւոր տղայ մը դիպուածով ոտքը եռացեալ հեղուկով լեցուն աւազանի մը մէջ խոթած էր իր աշխատած հաստատութեան մէջ։ Միլանի հիւանդանոցը տարուեցաւ և բժիշկները յայտարարեցին թէ անկարելի է ոտքը փրկել, եթէ ողջ մարդու մսով չփաթթեն զայն։ Ասոր վրայ Բօցցի անուն ուժեղ և քաջ մարդ մը հիւանդանոց ներկայանալով առաջարկեց որ իր մարմինէն միս առնուի։ Ոտքէրէն և ձեռքերէն երկու կտոր փրցուցին և դրին տղուն այրած ու անմիս ոտքին վրայ։ Դարմանը կատարեալ եղաւ, որովհետեւ արտաքին մսի կտորները լաւ մը փակչեցան, և ապաքինեալը հիմա շատ աղէկ է։

ՏՂԱՅՈՑ ՄԱՀԱՌԻԹ ՄՆԱՄԱՐՏԸ.— Երկու Շիքակոյի տղաքներ անցեալ շաբաթ օր մենամարտեցան աղջկան մը համար, որուն երկուքն ալ սիրահարած էին։ Մառթէն, 18 տարեկան, մահացու կերպով վիրաւորուեցաւ, և Հէնսըն, վկաներէն մին, վիրաւորուեցաւ։ Ձերբակալումներ եղան։

ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ.—Ճաբոնի Պանքային կառավարիչ Մ. Թաքահաշի Անգլիա և Ամերիկա կը մեկնի 80 միլիոն եէնի (8 միլիոն անգլ. ոսկի) նոր փոխառութիւն մը կնքելու Մանչուրիոյ մէջ ճաբոնական գործառնութեանց համար։ Պիտի բանակցի նաեւ որ, եթէ կարելի ըլլայ, նոր փոխառութիւններ ալ կնքէ նուազ տոկոսով հինները վճարելու գոցելու համար։ Ճաբոն յառաջիկայ Սեպտ.ի վերջ Մանչուրիոյ երկաթուղիին իր ամբողջական բաժինը պիտի բանայ առեւտրական փոխադրութեանց առջեւ։ Զինուորական կառավարութեան ալ ուշադրութիւնը հրաւիրեց Հիւսիսային Մանչուրիոյ սահմանին վրայ մաքսատուններու չգոյութեան մասին։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆԸ.—Տասնըհինգ օրուան հաշուեյարդարութիւնը կատարուեցաւ գնողներուն համար ընտիր պայմաններու տակ։ Պարտք շատ քիչ մնաց, որովհետեւ դրամը առատ է։ Քաղաքական դէպքերը անանկ բնութիւն մը չունին որ հրապարակին վրայ աննպաստ ազդեցութիւն մը ընեն։ Էտուարդ Թագաւորին և կայսեր տեսակցութիւնը հաւաստիք մը կը նկատուի խաղաղութեան համար։ Պապին Շրջաբերականն ալ ձախող տպաւորութիւն մը չէր կրնար ընել Սակարանին վրայ, որ կրօնական խնդիրներուն շատ կարեւորութիւն չի տար։

Ռուսական թուղթերը ամուր բռնուեցան, երկրին ելմտական կացութեան բարւոքման հետեւանօք։

ՌՈՒԶՎԷԼԹ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՇԱՀԵՐՈՒՆ ԵՒ ԹՐԸՍԹՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ.— Նախագահ Ռուզվէլթ երկար նամակ մը գրած է Խորհրդարանի անդամներէն Մր. Ուօթսընի։ Այս գրութեան մէջ նախագահը նախ յոյս կը յայտնէ թէ Ուօթսըն դարձեալ պիտի ընտրէ, և յետոյ ակնարկ մը կը նետէ Ամերիկայի հանրային շահերուն և թրըսթներուն վրայ։ Նոր Խորհրդարանը օրէնքներ պիտի հաստատէ, արգիլելու համար որ առեւտրական նպատակաւ կազմուած ընկերութիւններ ընտրական միջոցներու յաջողութեան գործիք ըլլան։ Ասկէց զատ, Փիլիպպեան կղզիներէն եկած վաճառքներուն մաքսերը պիտի չափաւորուին, և երկաթուղիի ընկերութեանց աշխատութեան ժամերը պիտի նուազին։ Ինք (նախագահը) անդրդուելի կը մնայ մաքսային տեսակէտին վրայ, որովհետեւ ա՛յն կարծիքէն է որ դիւրին չէ խաղալ այն արտասովոր նիւթական բարօրութեան հետ, որով այսօր կը ճոխանայ ամերիկեան ճարտարարուեստը։

Ռուզվէլթ յետոյ կը յայտարարէ թէ մաքսային օրէնքին վերաքննութիւնը պէտք է բաժնել բոլորովին Թրըսթներուն դէմ ձեռք առնուելիք միջոցներէն։ Գործակցական մեծ հարստութեանց մենավաճառին դէմ միջոցներ ձեռք առնելու միակ ճամբան Նոր Խորհրդարանին անդամներուն համերաշխ գործակցութիւնն է, որով միայն կարելի է բանաւոր օրէնքներ դնել։

Նամակը կը վերջացնէ յայտարարելով թէ Ամերիկա պարտաւորեալ է ամուր կենալ Մընրօէ վարդապետութեան և Բանամայի ջրանցքին պաշտպանութեան և հսկողութեան սկզբունքին վրայ։ Բայց ասիկա ըլլալու համար պէտք է զօրաւոր նաւատորմիղ մը ունենալ։

ՔՐՕՆԻԿ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը այսօր կ'այցելէ Եէնի-Գիւղէի Ս. Փրկչեան Ազգ. Հիւանդանոցը։

⁂ Ս. Պատրիարքը երէկ Պատրիարքարանի բոլոր Դիւանները զատ զատ այցելելով քաջալերական խօսքեր ուղղեց դիւանապետներուն։ Ն. Սրբազնութիւնը ի մէջ այլոց այցելեց նաև Հայ Մամլոյ յատկացուած դիւանը, ուր գտնուած Մամլոյ ներկայացուցիչներուն ևս քաջալերական խօսքեր ուղղեց։

ՋՈՒՆԴԵԱՆ ԿՏԱԿԻ 3 թեկնածուներուն քննութիւնները տեղի ունեցան երէկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ։

Ներկայ էին քննիչ յանձնախումբին անդամները, Տ. Բաբգէն Ծ. վրդ. և Գրիգոր Զաքարեան, Տոքթ. Թօփճեան և Իգնատիոս Մուրատեան էֆ.ները։

Քննութիւնները կատարուեցան թէ՛ գրաւոր և թէ՛ բերանացի։ Երեք ընտրելիները Պ. Կիւլպէնկեան, Գալֆաեան և Առաքելեան զատ զատ քննուեցան ընդհ. ուսմանց և գիտութեանց մէջ, նախապէս պատրաստուած հարցարանի մը համաձայն։

Առաջին անգամ քննուեցաւ Պ. Կիւլպէնկեան, նախ գրաբարի մէջ, յետոյ աշխարհաբար, եկեղեցւոյ պատմութեան, մատենագրութեան, ուսուցչութեանց, գիտութեանց, իմաստասիրութեան, և օտար լեզուներու մէջ։ Յետոյ քննուեցան միւսները, նոյն ճիւղերուն մէջ։

Բերանացի հարցաքննութիւններէն ետք կատարուեցան գրաւոր քննութիւնները։

Յանձնախումբը քննութեանց արդիւնքը և իր տեղեկագիրը մօտերս պիտի մատուցանէ Ս. Պատրիարք Հօր և Յովսէփ Իզմիրլեանց յանձնաժողովին, որ պիտի կատարէ վերջնական ընտրութիւնը։

Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ միաբաններէն Գառնակերեան Տ. Գրիգորիս Ս. Արքեպսկ. որ Երուսաղէմ ուխտի գացած էր, Ս. Պատրիարք Հօր յանձնարարութեան վրայ աշխատեր է Երուսաղէմի Ս. Պատրիարքին և Միաբանութեան միջեւ ծագած անհամաձայնութիւնը վերցնել։ Գառնակերեան Սրբազան յաջողեր է իր հաշտարար պաշտօնին մէջ, և Ս. Պատրիարք Հօր ուղղած նամակաւը կը ծանուցանէ թէ այլեւս ո՛ և է վէճի առարկայ չէ մնացած, և եթէ Ղեւոնդ Ծ. վրդ. Մադաթեանի հաշւոց քննութիւնը ժամ առաջ լմնցնելով տեղեկագիրը ղրկուի Երուսաղէմ, ու Տ. Գէորգ եպսկ. Երէցեան ու Ղեւոնդ վրդ. ալ Երուսաղէմ երթան ամէն ինչ կարգադրուած կրնայ համարուիլ։

ԴԱՍԹԻՄՈՆԻԻ Պօյապատ և Թաշ Պէօրրիւի քահանային անհաճոյ արարքներուն մասին շարունակ գանգատներ կը տեղան Պատրիարքարան։ Վերջին օրերս յիշեալ Տ. Գարեգին քահանան Թաղ. Խորհուրդի ներկայ անդամներուն դէմ դատ բացեր է. միւս կողմէ սակայն շարունակելով Ս. Պատարագ մատուցանել Դասթիմոնիի եկեղեցիին մէջ։ Դասթիմոնիի Թաղ. Խորհուրդը նկատելով որ Տ. Գարեգինի այս ընթացքը գլխովին հակառակ է մեր եկեղեցական օրէնքներուն, խնդրեր է Պատրիարքարանէն որ Տ. Հօր սոյն անվայել ընթացքին վերջ մը տրուի։ Պատրիարքարանէն յիշեալ քահանային յանդիմանագիր մը ղրկուեցաւ։

ԾԱՆՕԹ ճարտարապետ Մելիտոսեան Գրիգոր էֆ. որ ինչպէս գրած էինք, յատուկ հրաւիրանօք Ադրիանուպոլիս մեկնած էր անցեալ Շբ. օր, կիրակի առտու հոն հասնելով, տեղւոյն Առաջնորդ Տ. Դանիէլ Ծ. վրդ.ի հետ երեք օր իրարու վրայ այցելեր է Հրկիզեալ Ս. Թորոս Մայր եկեղեցիին և միւս ազգ. հաստատութիւններու վայրերը և զանոնք մանրակրկիտ քննութեան մը ենթարկեր է։ Չորրորդ օրն ալ ընկերակցութեամբ Առաջնորդ Հայր Սուրբին այցելութիւն տուեր է կուսակալ Բարձր. Անմէա Արիֆ փաշայի, որուն ներկայացուցեր է Մելիտոսեան էֆ.ն Ս. Պատրիարք Հօր կողմանէ իրեն տրուած յանձնարարականը՝ ուղղեալ առ Նորին Բարձրութիւն, որ սիրալիր ընդունելութիւն մը ըրեր է։ Մելիտոսեան էֆ. առջի օր Պոլիս դառնալով ուղղակի Ս. Պատրիարք Հօր ներկայացաւ և բերանացի տեղեկութիւններ տուաւ շինութիւններու յատակագծերուն մասին, զորս հոս պիտի պատրաստէ և ղրկէ Ադրիանուպոլիս։

ԴԱՆՏՐԱՅԻ Տ. Հիւրմիւզ քահանային դէմ դարձեալ գանգատներ հասած են Պատրիարքարան։ Գանտրացիք կը գանգատին որ Տ. Հիւրմիւզ հայր ժողովրդեան կողմանէ ընտրուած Խնամակալութեան որոշումներուն չհամակերպիր, որով եկեղեցւոյ գործերուն խանգարուելուն պատճառ կ'ըլլայ։ Ուստի կը խնդրեն որ յիշեալ քահանան հեռացուի Գանտրայէն։

ՄԱԼԱԹԻՈՅ Կրօն. և Քաղաք. Ժողովներուն պաշտօնավարութեան օրինական շրջանը աւարտած ըլլալով, նոր ժողովներու ընտրութիւնը կատարուելով հաստատութիւնը խնդրուեր է Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսէն, ծանուցանելով միանգամայն Ազգ. Պատրիարքարանի։ Կրօն. Ժողովոյ անդամներն են. Տ. Եղիշէ քհն. Խաչատուրեան՝ Ատենապետ, Տ. Եղիա քհնյ. Տ. Կարապետեան՝ Ատենադպիր, Տ. Սերովբէ քհն. Տէլլալեան, Տ. Կարապետ քհն. Պէնտէեան, Տ. Մուշեղ քհն. Տ. Մուշեղեան։ Քաղ. Ժողովոյ անդամներն են. Տեարք Յարութիւն Ոսկերչեան՝ Ատենապետ, Մանուկ Խանճեան՝ Ատենադպիր, Ստեփան Բախարեան, Յարութիւն Պէնտէեան, Նազարէթ Տ. Դաւթեան, Մարտիրոս Քէչիշեան, Պետրոս Ընտրիքեան, Յովհաննէս Կիւրեղեան, Յակոբ Թերխանեան։ Այս վարչութիւնն ալ իր կողմէ կազմեր է Տնտես. Խորհուրդը, որու անդամներն են՝ Տեարք Յակոբ Հաւքթուկեան, Յովհաննէս Նազվարտեան, Ստեփան Արսլանեան, Կարապետ Ղարաօղլանեան, Կարապետ Մելքիսեթեան։

Ս. ՍԱՀԱԿ ԵՒ Ս. ՄԵՍՐՈՊԻ տօնին օրը Նոր Ջուղայի Ս. Ամենափրկիչ Վանքին մէջ Պատարագէն ետքը կատարուեր է Նորակառոյց մատենադարանին բացման և օրհնութեան հանդէսը ամբողջ կղերին և խուռն բազմութեան ներկայութեամբ։ Մատենադարանն հիմնած է բնիկ Նոր Ջուղայեցի վաճառական Պրն. Թադէոս Տէր Յովհաննիսեանց, որ այժմ Կալկաթա հաստատուած է։ Այս հաստատութիւնն հիմնած է ի յիշատակ իր հօր, Միրզա Յարութիւն Տէր Յովհաննիսեանցի, որ Ս. Ամենափրկիչ Վանքի բազմաշխատ Ատենապետ եղած էր, և հեղինակն էր Նոր Ջուղայի եռահատոր պատմութեան։ Շինութեան ծախք եղած է 2,500 թումէն (հազար օսմ. ոսկի)։ Այն շէնքին մէջ փոխադրուած են Վանքին բոլոր ձեռագիրներն ու գիրքերը, կրօնական հնութիւնները, նկարները, ևն, ևն.։ Հոն պիտի պահուին նաև տեղւոյն միւս եկեղեցիներուն կրօնական հնութիւնները, հին նկարներն ու թանկագին առարկաները։

ԴԱՒՐԷԺԷՆ ԳՐՈՒԱԾ է որ Ֆրանսայէն արտաքսուած կղերներէն ոմանք Պարսկաստան հաստատուած ըլլալով, անոնցմէ մին, ֆրանսերէնի ուսուցիչ Ֆուէս տը Մուէթ, շատ անբնական ձեւով մը կը դասախօսէ եղեր։ Տեսնելով որ Նիքոլա կամ Նիկողոս անուն Հայ պատանին իր դասը լաւ չսորվիր Տը Մուէթ կանչեր հաստ գաւազանը քանիցս տղուն գլխուն իջուցեր է ուժգնապէս։ Պատանին ուղեղի յանկարծական ցնցման տակ պտոյտ-պտոյտ կուգայ։ Ֆուէս այսչափը բաւական չի սեպեր, և աքացիի սաստիկ հարուած մը կուտայ փորին, որով տղան ուժաթափ կ'իյնայ գետին։ Երկու—երեք օր խելագարման նշաններ ցոյց տալէն ետքը, խեղճը կը մեռնի 16 տարեկանին մէջ։ Տեղւոյն կաթոլիկներն իրենք կը կատարեն թաղումը։ Ֆուէսը չկրնալով Դաւրէժ մնալ, Նոր Ջուղա կ'անցնի, բայց տեղւոյն Հայերը խրատուած ըլլալով, ո՛չ պաշտօնի կը կոչեն զինք, ո՛չ ալ աշակերտ կուտան իր դասերուն։

ԻԶՄԻՐԻ Ազգ. Առաջնորդարան հասած բողոքագրէ մը կը տեղեկանանք թէ Գասապայի շնորհունակ Յովհաննէս քհնյ. Մկրեանը ամսոյս 4ին, եկեղեցւոյ բակին մէջ, ոտքերուն տակ առնելով ազգ. վարժարանի ուսուցիչ Մամաս էֆ. Աբրահամեանը փառաւորապէս տփեր ու քթէն բերնէն արիւն բերեր է խեղճ Մամաս էֆ.ին, մինչեւ որ շրջականներէն օգնութեան փութալով հազիւ կրցեր են ազատել քահանային ձեռքէն։ Կը յուսանք որ ինչպէս տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդն ալ կը խնդրեն, Դուրեան Սրբազան Իզմիր գալուն պէս իր առաջին գործը կ'ըլլայ Գասապայէն հեռացնել և իր ծննդավայրը վերադարձնել այս շնորհունակ քահանան, որ տարիէ մը ի վեր իր փոխած չորս թեմերուն մէջ այսպէս իր ըմբշամարտական փորձերը ցոյց տուած է, կ'ըսէ մեր Իզմիրի թղթակիցը իր 8 օգոստոս թուակիրով։

«ԾԱՂԻԿ» կանանց յատուկ շաբաթաթերթին խմբագրապետուհի Օր. Հայկանոյշ Մառք կը խնդրէ ծանուցանել թէ առաջիկայ դպրոցական տարեշրջանին համար տրամադրելի ժամեր ունի դպրոցներու մէջ ալ դասեր աւանդելու հայերէն լեզուի։

ԱԶԳ.—Ցառաջիկայ կիրակի օր Ս. Աստուածածնայ տօնն ըլլալով, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը հանդիսաւոր Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ Մայր եկեղեցւոյ մէջ։ Սկզբնաւորութիւն ժամերգութեան ժամը 11, Ս. Պատարագի՝ ժամը 2։ Իսկ երեքշաբթի օր Նորին Սրբազնութիւնը կանանց համար յատուկ Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ։ Սկզբնաւորութիւն ժամերգութեան ժամը 2, Ս. Պատարագի՝ ժամը 4։

ԱԶԳ.— Ցառաջիկայ կիրակի 13 օգոստոս 1906, Ս. Աստուածածնայ տօնին առթիւ, ըստ փափաքմանց Թաղ. Խորհրդոյ և համայն գիւղիս ժողովրդեան, Գեր. Գէորգ Ա. եպս. Եբեցեան հանդերձեալ է Ս. Պատարագ մատուցանել և իր բարեխրատ քարոզով մխիթարել բարեպաշտ ժողովուրդը։

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ Գարթալի
Ատենադպիր Ատենապետ
Մ. Գ. ՓԻՌՍԵԱՆ Մ. Վ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆ

Ց. Գ.— Ժամերգութիւնք պիտի սկսին ժամը 12½ին և պատարագ ժամը 3ին. Ի գիտութիւն կցլիտրնակ ժողովրդեան կը ծանուցանենք թէ կամուրջէն ժամը 1½ին մեկնող շոգենաւը 3ին Գարթալ կը հասնի։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ.— Ս. Աստուածածնի տօնին առթիւ Հաստատութեան ընդհանուր պատսպարելոց խաղող տրուելու համար Եղիա էֆ. Ք. Կիւմիւշեճեան 40 ղր. նուիրած է Հիւանդանոցին ըստ իր բարի սովորութեան։

⁂ Հանգուցեալ Ցակոբ էֆ. Լութֆեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են. Տէր և Տիկին Լութֆեան 108, Արշակ էֆ. Լութֆեան 108 ղր.։

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿ

Հանրագիտակի 32րդ թիւը հրատարակուեցաւ հետեւեալ պարունակութեամբ։

Ե. Գեորգեան «Բարբարին Թիբը». — Գ. Հուսիկ Բթիշեան կ'երթայ. — Մոզաիք Թանթապիթի, փիրէ, սիվրիսինէկ. — Ս. Խաչունի Կամիթներ (Պարտէզին մէջ). — Ս. Սարգսեան Գիւղական տեսարաններ. — Ա. Սպեչեռեան Սրկէ նըկէ խօսքեր. — Ս. Ակոնեան Տարօրինակ չէ՞. — Գ. Լուր նոր, ոտանաւոր. — Խօսքեր, — Շաբթուան լուրեր։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

23 Օգոստ. 1906

Ֆրանսական 3%	97.80
Օսմանեան Միացեալ	97.40
Երկաթուղի	147.25
Պանք Օթթոման	648.—
Րէժի	438.—
Թրամվայ	62.—

ԹԱՏՐՈՆ ՄՆԱԿԵԱՆ

ՍԿԻՒՏԱՐԻ ՄԷՋ
ՓԱՅԼՈՒՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Վերջապէ՛ս . . . .

Վաղը գիշեր Մնակեան Թատերախումբը Սկիւտար, Պաղլար Պաշըի Թատրոնին մէջ պիտի ներկայացնէ

ԴԺԲԱԽԴ ԱՄՈՒՍԻՆԸ

Բարոյալից ու ընտանեկան Տռամ
5 արար

Տիկին Ազնիւ Մնակեան պիտի կատարէ Լուանսի դերը, իսկ Մարտիրոս Մնակեան՝ Դոնթ տը Մորէյի դերը։ Պիտի մասնակցին նաեւ Հօլասօ, Ալիքսանեան, Պէննէմէճեան, Ահմէտ Ֆէհիմ, Զօպանեան էֆէնտիները, և Տիկին Տիկին Բինար, Սաթենիկ և Սիրանոյշ։

Տռամին պիտի յաջորդէ ՕՐ. ԿԷՄԻԼԷԻ պարերը և երգերը, որոնք այնչափ յաջողութիւն գտած են արդէն Սկիւտարի մէջ։

Ներկայացումը պիտի աւարտի ընտանեկան և սալօնի նուրբ հանրածանօթ կատակախաղով մը՝

ԱՊԱՐԱՆՋԱՆԸ

1 տեսիլ

զոր պիտի ներկայացնեն ՏԻԿԻՆ ԲՆԱՐ և Պ. ԵՐՈՒԱՆԴ ԹՕԼԱՅԵԱՆ։

Գիները՝ Ա. կարգի օթեակ՝ 45½ ղրուշ, Բ. կարգի օթեակ՝ 34½ ղրշ., Ա. կարգ աթոռ 11½ ղրուշ, կիներուն համար՝ 6 ղրուշ, Բ. կարգ՝ 6 ղրուշ։ Օթեակներու համար միայն չորս հոգի կ'ընդունին և աւելին համար մուտքի գին կ'առնուի։

ՊՕՄ ՏԸ ՖԻԿ
ՏՈՒՓԸ 50 ԴՐՈՒՇ, ԿԷՍ ՏՈՒՓԸ 27 ԴՐՇ.

ՌԷՍՄԻ

ԹԵՎՃԻՀԱԹ

Երզրում վիլայէթի տախիլինտէ Գարա Քիլիսէ գազասը գայմագամլըղը Չիլէ գայմագամը Իզզէթլու Սիւլէյման Նէճմի պէյէ.

Սըվազ վիլայէթի տախիլինտէ Զիլէ գազասը գայմագամը Միխալըճ գայմագամը սապըգը րիֆաթլու Մէհմէտ Խայրը պէյէ Թէվճիհ պույրուլմուշտըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԼԷՅԼԷԻ ՐԷՂԱԻՊ.— Երէկ գիշեր մեծահանդէս տօնուեցաւ Լէյլէի Րէղաիպը։ Բոլոր մզկիթները լուսազարդուած էին և կրօնական արարողութիւններ կատարուեցան և մաղթանքներ եղան Վեհ. Կայսեր արեւշատութեան համար։ Բոլոր նախարարները և բարձրաստիճան պաշտօնատարները այսօր Կայս. Պալատ կ'երթան, իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցանելու։

ԱՌՈՂՋԱԽԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.—Ձեռնհաս պաշտօնարանը նկատելով որ տէրութիւնը խիստ կարեւոր նկատած է թէ բոլոր անշարժ կալուածներու և վագֆ շէնքերու և հողերու կալուածագիրները Տէֆթէրխանէէն տրուին և առանց արձանագրութիւնը ու գործողութիւնները կեդրոնացուին, նկատելով որ այդ մասին թէեւ մասնաւոր կանոնագրութիւն մը պատրաստուած է, սակայն շատ տեղեր Շէրիի դատաւորները այդ կանոնագիրը չյարգելով, անշարժ կալուածներու առուծախին առնչ ընդունելի կը նկատեն վաճառողին ու գնողին միջեւ կնքուած պայմանագրութիւնը, նկատելով որ Պետական Խորհուրդը, գործողութեանց մասին եղած անկանոնութիւնները բառնալու համար, որոշում մը տուած է վերոգրեալ կանոնագրին կէտ առ կէտ գործադրութեանը մասին, որուն համաձայն թէ՛ բացարձակ և թէ առժամեայ վաճառման ու փոխանցման գործողութեանց մէջ պէտք է արգիլել վէճ առաջ բերելիք պարագաները, նկատելով որ այդ որոշման նպատակին է ապահովել ելմտական գանձուն իրաւունքները՝ կալուածի ու հողի տուրքերու և տասանորդի վարձակալութեան հաշուէն և երաշխաւորութենէ եղած պահանջներէն, և նկատելով որ զանազան տեղեր այդ տրամադրութեանց հակառակ եթէ գործողութիւն կատարուի, դիւեալ տուրքերը անգանձելի կը մնան և իրենց սեփհական կալուածները ու հողերը երբեւ ապահովութիւն ցոյց տալով տասանորդ վարձողներու և երաշխաւոր եղողներու պարտքերը գանձելու համար միջոց մը չի մնար. ուստի հետեւեալ որոշումները տուաւ, վերոգրեալ կանոնագրին ու որոշման գործադրութիւնը և ելմտական գանձուն առնելիքները ապահովելու համար.— Թէ՛ տուրքի, թէ՛ տասանորդի և թէ ուրիշ պարագաներէ ելմտական գանձուն պարտք ունեցող մը, երբ առանց ձեռնհաս պաշտօնարանին դիմելու, կալուածագիր առնելու և փոխանցումի գործողութիւնը պաշտօնապէս արձանագրել տալու, իրեն սեփհական կալուածը կամ հողը ապօրէն կերպով ուրիշին ծախէ, ելմտական գանձը, ամէն առնեն և կալուածը ու հողը որու ալ փոխանցուած ըլլայ, նոյն կարգի առուծախի գործողութիւնները իբրեւ չեղեալ նկատելով պիտի կրնայ ուղղակի դիմել նոյն եղանակով ծախուած կալուածներու կամ հողերու։ Այդ գործողութեանց կատարման ուշադիր ըլլալու համար ազդու զեկոյցներ եղած են քաղաքային բոլոր պաշտօնեաներուն. Նաեւ ըստ այնմ ծանուցուած է ներքին գործոց նախարարութեան և Տէֆթէրխանէի վերատեսչութեան։ Շէյխ-իւլ-Իսլամի Դուռն ալ իրեն եղած զեկոյցի մը համաձայն, ծանոյց Շէրիի բոլոր դատաւորներուն թէ եղած զեկոյցին հակառակ վարուող Շէրիի դատաւորները պատասխանատու պիտի ըլլան։

ՆՈՐ ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԻՆ գործողութիւնները կը շարունակուին զանազան թաղերու մէջ զատ զատ։ Գում-Գաբուի մէջ ալ ձեռնարկած են, Օտարահպատակները ալ պիտի արձանագրուին, բայց Օսմանեան թէզքերէսի չպիտի տրուի անոնց։ Օսմ. հպատակ քրիստոնեաները թէեւ իրենց դաւանութիւններով պիտի արձանագրուին, բայց թէզքերուն մէջ այնպէս չպիտի նշանակուի, այլ միայն իբր քրիստոնեայ։

ՀԱՄՏԻ ՊԷՑ.—Գերմանիոյ կայսրը, գնահատելով հնութեանց Կայս. Թանգարանին Տնօրէն Համտի պէյի 25 տարիէ ի վեր նոյն հաստատութեան մատուցած բարւոք ծառայութիւնները, Պոլսոյ դեսպանին միջոցաւ շնորհաւորեց Համտի պէյը և իբր նուէր ղրկեց երկու հատորներ, որոնք կը պարունակեն Պէրլինի թանգարաններուն մէջ գտնուած նշանաւոր նկարներու արտապատկերները։ Ամերիկեան դեսպանն ալ իր կառավարութեան անունով շնորհաւորեց Համտի պէյը։ Գերմանիոյ Հայտէլպէրկի համալսարանը վկայական մը ու Տօքթորի տիտղոս տուաւ, Փրուսիայի գեղարուեստից կաճառը ղրկեց շնորհաւորական գիր մը ու շքանշան մը, որուն վրայ կենդանագիրը ու անունը քանդակուած է, և գերմանական մէկ քանի համալսարաններ ալ մագաղաթի վրայ գրուած շնորհաւորական գիրեր։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ ՀԱՄԻՏԻԷ շոգենաւային նոր ընկերութեան բաժնեթուղթերը այնպէս կ'երեւի թէ որոշեալ ժամանակէն առաջ պիտի զետեղուին։ Արձանագրութիւնները պիտի սկսին օգոստոս 14ին, Շիրքէթի Խայրիէի, Օսմ. Պանքային և Սելանիկի Պանքային մէջ։ Կը լսենք թէ այժմէն իսկ պատրաստութիւն կայ մեծաքանակ գնումներու։ Գաւառներէ ալ դիմումներ կ'ըլլան թէ՛ Պոլիս և թէ նոյն տեղերու Օսմ. Պանքային և Սելանիկի պանքային ճիւղերուն, գնելու համար այս շահաւոր և ապահով արժեթուղթերը։

ԲԵՐԱՅԻ Սէնդ-Անթուան նոր եկեղեցիին հիմնարկէքը երեկ տեղի ունեցաւ մեծ հանդիսաւորութեամբ։ Առաջին քարը զետեղուեցաւ 10 մէթր խորութեամբ փոսին մէջ, Իտալական դեսպան Իմբէրիալի մարքիզ որ կը նախագահէր, այդ մէկ խորանարդ մէթր ծաւալով և չորս կողմը խաչանշուած քարին վրայ զարկաւ մուրճով մը որուն կոթը հազուագիւտ փայտէ մըն է։ Քարին մէջտեղը փորուած ծակին մէջ զետեղուեցաւ արձանագրութեան մագաղաթը։ Կրօնաւորներ աղօթքներ կատարեցին և աշխատութիւնները սկսան։ Նոր եկեղեցին պիտի շինուի 22 մէթր ճակտի մը և 50 մէթր խորութեան մը վրայ, գոթական ոճով։

ՊԱՑԱՋԻՏԻ գաւառին արկղակալ Իպրահիմ էֆ. անկանոն գործառնութիւններ ըրած ըլլալով, Բ. Դուռը գրեց ձեռնհաս պաշտօնարանին, զայն պաշտօնանկ ընել և տեղը ուրիշ մը անուանել։

ԽԵԼԱՑԻ ՏՂԱՅ ՄԸ.— Սաապեր կ'ըսէ թէ Կէտիք-Բաշայի Իմամին տղան 12 տարեկան Իսմայիլ՝ գոց սորված է ամբողջ Քուրանը։ Փայլուն քննութիւնով մը այս կանխահաս աստուածաբանը իր վկայականը ստացաւ։

ՆՈՐ ՖՈՆՈԿՐԱՖ.— Հագիգաթ կ'ըսէ թէ Թիրէի մէջ Հաճի Հիւսնի էֆ. ու զաւակները նոր տեսակ ֆոնոկրաֆ մը հնարած են, որ ամէն կերպով հաւասար է եւրոպական ֆոնոկրաֆներու։

ՊՈԼՍՈՅ Պատժական ատեանը դատեց Ռէնգարան բնակող Իսմաիլի մայրը Էմինէն, որ Էօտէմիշէն երկու փոքր աղջիկներ խաբելով Պոլիս բերած ու 20 ոսկիի ծախած էր Ֆաթիմէ անուն կնոջ մը։ Էմինէ դատապարտուեցաւ մէկ տարուան բանտարկութեան, տասը ոսկի տուգանքի և վերոգրեալ քսան ոսկիին հատուցման։

ՕԴԵՐԸ.— Սոսկալի տաքերէ ետք, աղէ գիշեր յանկարծ տեղատարափ մը սկսաւ կայծակի շարունակական հարուածներով։ Անձրեւը այնքան ուժգին էր որ հեղեղներ գոյացան և տեղ տեղ ողողումներ պատահեցան։ Շատ տեղեր կայծակ ինկաւ։ Անձրեւը շարունակեց երէկ առտու մինչեւ կէս օր, որմէ ետք բացուեցաւ օդը։ Անատոլուի եղերքէն եկողները երէկ առտու ծովուն վրայ սաստիկ տեղատարափ մը բռնուեցան և իրենց շատ մօտը երեք անգամ կայծակ ինկաւ։

ՏՊԱՐԱՆԱՊԵՏ Ներսէս էֆ. Փափազեան իր տպարանը փոխադրած է Սուլթան Համամ Թօրալեան խանին կից Ճէնկըր օղլու խանը, ուր բոլորովին կատարելագործուած մեքենաներով կը ստանձնէ ամէն կարգի տպագրական գործ, թէ՛ վիմագրութեամբ և թէ տպագրութեամբ։ Այս տպարանը օժտուած է գիտական վերջին նորոյթներով ուր ամէն լեզուով գրքեր, այցաքարտեր, մահազդներ, նամակագլուխներ և առեւտրական ու սեղանաւորական ամէն թուղթեր կը տպուին խիստ ճաշակաւոր և մաքուր տպագրութեամբ ու դիւրամատչելի գինով։ Գործի տէրերուն կը յանձնարարուի դիմել անհոյն վստահութեամբ։

ԱԿՌԱՆԵՐՈՒ առողջապահութիւնը արդի բժշկութեան հոգածութեան գըլխաւոր առարկաներէն մէկն է, որովհետեւ կանոնաւոր սննդառութիւն անկարելի է առանց առողջ ակռաներու որ մարսողութեան և ընդհանուր առողջապահութեան տեսակէտով ամէնէն կարեւոր դերը կը կատարէ։

Այս առթիւ փութանք յայտարարել թէ՝ ակռաներու և բերնի առողջապահութեան համար Սանիրօլ անուամբ ճանչցուած ամերիկեան ակռայի փոշին, հեղուկը և խմորը ընտիր յատկութիւններով օժտուած պատրաստութիւններ են, որ աշխարհի ամէն կողմը բանիմաց մարդոց վստահութեան արժանացած են. կան նաեւ Սանիրօլի ակռայի վրձինը, արդուզարդի առողջապահիկ օճառը, փոշին, եւայլն։ Կ. Պոլսոյ մէջ սոյն պատրաստութեանց վաճառման միակ կեդրոնատեղին է Իպրահիմ Նաջիփ մեծ դեղարանը՝ Պոլիս Պապը-Ալի Ճատտէսի։

ԳԱՒԱԹ ՄԸ ԹԷՅ

Թէյերու տեսակներուն և առեւտուրին վրայ ունեցած շատ տարուան փորձառութեամբ, աւելորդ չեմ համարիր հետեւեալ մէկ քանի օգտակար ծանօթութիւնները ներկայացնել ազնիւ ընթերցողներու։

Թէյը դրեթէ 50—60 տարի առաջ էր որ դեղ կը գործածուէր Կ. Պոլսոյ մէջ, ուր միայն դեղագործներու և մէկ քանի նշանաւոր Պարսիկ վաճառականներու քով կարելի էր գտնել, չափազանց սուղ գիներով։ Շնորհիւ Վեհ. Կայսեր, ինչպէս ամէն առեւտուր, թէյի առեւտուրն ալ զարգացած, տեսակները բազմացած, գիները բաւական աժնցած, սպառումը աւելցած և օր օրի աւելնալու վրայ է։

Անգլիոյ, Ռուսիոյ, Չինու ինչպէս նաեւ Պարսկաստանի ժողովուրդը ամառ թէ ձմեռ թէյ կը գործածեն շարունակաբար և կրնամ ըսել որ նոյնիսկ նոր ծնած երախային առաջին անգամ գործած ըմպելին թէյն է։ Չափազանցութիւն չկարծուի երբ ըսեմ թէ, ինչպէս կարգ մը ականաւոր բժիշկներ հաստատած են արդէն, թէյի գործածութիւնը ամառը անխորժելի զովութիւն մը կուտայ մարմնոյն, իսկ Ձմեռը ցրտառութիւններէ, հարբուխէ զերծ կը պահէ մարմինը անոյշ տաքութիւն մը պարգեւելով մարմնոյն և միանգամայն զարմանալի կերպով մարսողութեան նպաստելով։

Թէյը ուրիշ բան չէ բայց եթէ պզտիկ թուփերու տերեւներ, որոնք մէկիկ մէկիկ կը ժողվեն գիւղացի աղջիկներ. կը պլորեն, և թէյի յատուկ փուռերու մէջ խորովելէ ետք կապարեայ բարակ թերթերու մէջ ծրարելով մնտուկներու մէջ կը զետեղեն։

Անգլիացիք իրենց five o'clockը առանց թէյի չեն կրնար ընել իսկ Չինաստանի մէջ բնաւ շաքար չեն դներ թէյին մէջ։

Կ. Պոլիս ներածուած թէյերու մեծ մասը Ճավայի և Հնդկաստանի թէյեր են որոնց գիները համեմատաբար աւելի աժան են Չինական և Ցէյլան կղզիի թէյերէն։

Ամէնէն աւելի ուշադրութիւն պէտք է ընել թէյին թարմութեան, թեթեւ խոնաւութիւն մը թէյը բոլորովին անգործածելի վիճակի մը կը վերածէ։

Թէյը պատրաստել գիտնալն ալ մեծ դեր կը խաղայ անոր համին և հոտին մէջ։

Բերա, ԱՐՇԱԿ Վ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԻԶՄԻՐԻ

ԻԶՄԻՐ, 8 Օգոստ. 906

Քաղաքիս առեւտրական հրապարակը տակաւ կը սկսի իր տենդոտ գործունէութեանը։ Նահանգին բերքերը հետզհետէ կը սկսին հասնիլ, որոնք այս տարի եղանակներուն լաւութեան պատճառաւ սովորական տարիներէ աւելի քանակութիւն ունին։ Միայն թէ այս տարի կօրէկ ու սուսամ շատ քիչ պիտի ըլլան, որոնց վերջին ամիսներուն մէջ անձրեւ մը չի տեղալուն պատճառաւ չորցան ու փճացան։ Չարթուս բաւական անկուտ չամիչ ժամանց Իզմիր-Գասապա երկաթուղիի կողմերէն, որոնց բերքերն ալ այս տարի սովորական տարիներէ շատ քիչ են Ֆիլոկսերայի ու բրենսբորոսի հիւանդութեանց պատճառաւ։ Այնպէս որ նախորդ տարիներու անկուտ չամիչին մէկ օխա կշռող ողկոյզը այս տարի հազիւ թէ ¼ օխա կը կշռէ, այնքան թափած է բրենսբորոսը զանոնք, ու հատիկներն ալ այնքան մանր են։ Այս տարուան անկուտ չամիչի բերքը մեծ մասամբ Սալիհլիի ու Ալաշէհիրի կողմերէն է, ուրկէ նաեւ Գասապայի ու Ալյոնի կողմը գտնուող այգիները բոլորովին փճացած Ֆիլոկսերայէն, ու առնց տեղ տնկուած ամերիկեան որթերը դեռ շատ պզտիկ են ու բերք տալու համար առնուազն երեք տարիի կը կարօտին։ Այս տարուան հասած 200 պարկ անկուտ չամիչները ծախուեցան շատ ոգեւորեալ ու բարձր գիներով, ինչպէս աստ։ Ա. էքստրա 8-8¼ փր (քամրօ), Բ. 7-7⅘, Գ. 5½-6, Դ. 4½-4¾ ղրուշ։ Խեղճ այգեգործները նախորդ տարի վարժուած ըլլալով ամէնէն աղէկ չամիչը մինչեւ 40—50 փր. ծախել, վերի գիներուն չի կրցին հաւատալ ու շատ բամբասաներ ալ կան որ, որոնք իրենց ապրանքը չեն ծախեր, գիները աւելի բարձրացնելու և մինչեւ 10 ղրշ. ծախելու անմիտ յոյսով։ Սուլթանիէ ու ֆարա չամիչներն ալ աղէկ են այս տարի ու գիներն ալ բարձր. Ա. տեսակ Սուլթանիէն մինչեւ 4¼ ղշ.ի կը ծախուի։

Ցորենի ու գարիի բերքն ալ այս տարի բաւական առատ ու լաւ տեսակէ է, միայն թէ ինչպէս տեսնուեցաւ, գարիի նոր բերքը շատ պարապ է ու թեթեւ կը կշռէ, զոր կիլօէ անուն հիւանդութեան մը կը վերագրեն։ Էքստրա ցորենը մինչեւ 17-18 ղրշ. կը ծախուի հրապարակին վրայ, այն ալ խնդրանքով։

Ներկայ տարուան թուզի բերքն ալ շատ առատ ու ընտիր է, ինչպէս կ'իմանանք հասած նամակներէ։ Մինչեւ ցարդ նոր ապրանք չեկաւ, որով դեռ չորնալու վրայ են։ Այս շաբթուընէ կը յուսանք որ նոր ապրանքները հետզհետէ գան։ Այս առտու երկու պարկ նոր ապրանք եկաւ Էօտէմիշէ։ Բերող կառախումբը չքնաղապէս դրօշազարդուած էր ու թուզի վաճառականք մինչեւ կայարան երթալով դիմաւորեցին նոր բերքը։

ՍՏԵՓԱՆ ԵՐԿԱՆԵԱՆ

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՆՈՐ ԱՂԷՏՆԵՐ

ՀԱԶԱՐԱՒՈՐ ԶՈՀԵՐ

ՍԱՆԴԻԱԿՕ (Քիլի), 22 Օգոստոս. — Վալբարէզոյի կառավարիչը հոս ղրկեց իր տեղեկագիրը երկրաշարժին վրայ։ Կ'ըսէ թէ քաղաքը ամբողջովին կործանուած է, բայց գոնէ մէկ ամսուան ուտելիք կայ։ Ջուրի պակասը շատ զգալի է։ Կառավարութիւնը 100 միլիոն ֆրանքի փոխ պիտի խնդրէ Խորհրդարանէն, Վալբարէզոյի վերաշինութեան համար։ Սանթիակոյի երեսփ. ժողովը 4 միլիոն ֆրանք քուէարկեց երկրաշարժի զոհերուն համար։

— Վերջին լուրերէն կ'երեւի թէ մէկ քանի հազար հոգի մեռած են Վալբարէզոյի երկրաշարժէն։ Քաղաքին մեծագոյն մասը կործանած է ամբողջովին, իսկ մնացած մասը անբնակելի դարձած է բացարձակապէս։ Երկրաշարժի ցնցումները կը շարունակուին։ Երէկ գիշեր երկրաշարժի նոր ցնցումներ զգացուեցան Վալբարէզոյի մէջ։

ԲԱՐԻԶ.— Լիմայէ կը հեռագրուի Նիւ-Եորք Հէրալտի թէ Գուիլլոդըա քաղաքը՝ Վալբարէզոյէ 20 քիլոմէթր հեռու, կործանեցաւ երկրաշարժի ցնցումի մը պատճառաւ որ տեւեց չորս վայրկեան 10,000 բնակիչներէն 1000 հոգի միայն կրցաւ ազատիլ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Վալբարէզոյի երկրաշարժին նկատմամբ լուրերը միշտ հակասական են։ Նիւ-Եորքէն կը հեռագրեն Թայմզի թէ նախապէս հաղորդուած լուրերը չափազանցուած էին. Մեռեալներուն թիւը է 500։

ԲԱՐԻԶ.—Բերուէ կը հեռագրուի թէ Ժան Ֆէրնանտէզ կղզին, Խաղաղական ովկիանոսին մէջ, անհետացաւ։

ՀՌՈՄ, — Քալապրիայի մէջ տեղ տեղ հրաբխային գործունէութիւն կը տիրէ։ Սան Ֆրանչիսքոյի երկրաշարժէն առջի երեւոյթները կը կրկնուին այժմ։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Զինուորական կառավարիչ զօր. Թրեբով կուրծքի խըռուածքէ կը տառապի և վիճակը ծանր է։

ՆԻՒ ԵՈՐՔ.— Մանր անկարգութիւններ տեղի ունեցան Քուպայի մէջ, Ըմբոստներուն կը հրամայէ զօր. Պանտարա և զօրքերուն զօր. Մուսէզ։ Մէկ սպայ սպաննուեր և մէկ սպայ վիրաւորուեր է։

—Համամերիկեան հրամայողին անդամ Մր. Վարդոնի ուղղած իր մէկ նամակին մէջ նախագահ Մր. Րուզվէլդ կ'ըսէ թէ երկիրը պիտի պահպանէ Մընրոյի վարդապետութիւնը, Ամերիկեան Ջրանցներու հսկողութեան և պաշտպանութեան համար, և այսպիսի ձեռնարկի մը մէջ յաջողելու համար անհրաժեշտ է զօրաւոր նաւատորմ մը ունենալ։

ՍԷՆ-ԼՈՒԻ.— Քաղաքիս Երեւելեաց ընկերակցութիւնը որոշեց հրաւէր ուղղել Վիլհէլմ կայսեր որ Ամերիկա այցելէ։

ՄԱԴՐԻԴ.—Վարչապետ Մ. Սառիէն, որ հոս կը գտնուի, Պապական կոնդակին վրայ իրեն եղած հարցումի մը պատասխանելով յայտարարեց թէ, կառավարութիւնը որոշած է ամբողջութեամբը գործադրել Եկեղեցիին և Պետութեան Բաժանման Օրէնքը։ Արտաքին քաղաքականութեան վրայ խօսելով, Մ. Սառիէն ըսաւ թէ կառավարութիւնը կ'ուզէ բարւոքել իր յարաբերութիւնները ուրիշ տէրութեանց հետ, ընդհանուր խաղաղութեան շահուն։

ՀՌՈՄ. — Վատիկան դեռ ո՛ և է հրահանգ տուած չէ Ֆրանսացի եպիսկոպոսներուն, Եկեղեցիի և Պետութեան Բաժանման Օրէնքին գործադրութեան մասին։ Երեք կարդինալներէ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ ուսումնասիրելու համար այն խնդիրը թէ ինչպէս կարելի է պաշտամունքները կատարել եկեղեցական իշխանութեան ներքեւ, պապական կոնդակի ոգիին և հրահանգներուն համաձայն։ Այս յանձնաժողովին տալիք տեղեկագիրը խորհրդակցութեան առարկայ պիտի ըլլայ Ֆրանսացի եպիսկոպոսներու ժողովին մէջ, որ պիտի գումարուի Սեպտ. 13ին Բարիզի մէջ։

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ

Քրէտի Լիոնէի դրամատունը պատիւ ունի ծանուցանելու թէ Սուլթան Համամ իր Պոլսոյ մասնաճիւղին մէջ հաստատած է դրամարկղեր, որոնք հասարակութեան տրամադրութեան տակ պիտի դրուին, և որոնց մէջ կարելի պիտի ըլլայ ի պահ դնել արժեթուղթեր, վաւերագրեր, գոհարեղէններ, դրամ, բաժնեթուղթեր, պարտաթուղթեր, պետական թուղթեր, պանքնօթներ ընտանեկան թուղթեր, սեփականաթուղթեր են։

Ամէն մարդ անշուշտ մեծ շահ ունի իր թանկագին առարկաները ի պահ տալուն մէջ, քանի որ զանոնք միանգամ ընդ միշտ ապահոված կ'ըլլայ գողութեան և հրդեհի ամէն վնասներուն դէմ։

Դրամարկղերը որոնք շատ աժան գինով մը վարձու կը տրուին, գոյութիւն ունեցող ամէն տեսակ դրամարկղերուն մէջ ամենակատարեալներն են, ինչպէս նաեւ ամէնէն ամուրները։

Անոնք գիշեր ցերեկ անդադար հըսկողութեան տակ կը գտնուին, իւրաքանչիւր դրամարկղի իւրաքանչիւր բաժնում, միայն մէկ բանալի ունի։

Բանալին վարձակալին կը յանձնուի և վարձակալը ինք իր կողմէ կրնայ ուզածին պէս գաղտնի հանգամանք մը տալ կղպելու և բանալու գործողութեան։

Վարձակալը ամէն օր կրնայ իր վարձած դրամարկղը գործածել առաւօտուն 8½էն մինչեւ իրիկուան 6ը։ (Ը. Ե.)։ 6—35

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Օ. Ո.	105.25½
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	105.26
Երէկուան էն բարձր գինը	»	105.31½
» էն վար գինը	»	105.25½

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	ֆր.	145.25
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	145.37
Երէկուան էն բարձր գինը	»	145.62
» էն վար գինը	»	145.25

Շիրքէթը Խայրիէ	Օ. Ո.	39.—
Միթիլլիի Պանքա		5.87
Սելանիկի «	ֆր.	173.
Քոմբրսիալ	Ա. Ո.	9.09
Քարասու Բրէվըլէժիէ	ֆր.	167.—
» Օրտինէր	»	156.—
Իզմիրի քարափ	»	595.—
Օսմ. Ապահով. Ընկ.	Օ. Ո.	4.42
Թրամվայի բաժնեթուղթ	»	9.05
» պարտաթուղթ	ֆր.	488.—
Տէրքոսի ջուրի ընկ.	»	297.—
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ.	Ա. Ո.	18.15
Քարափ Կ. Պոլսոյ	ֆր.	457.—
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբս.	1886	331.—
» » »	1903	267.25
Թրամվայ		63.—

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

Յունական փոխառութիւն	ֆր.	265.—
Պանք Նաս. Կրէս.	»	430.—
» « » նոր	Օ. Ո.	4.—
Լաւրիոմ	ֆր.	58.—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղշ.էն	ղշ. փր.
Ֆրանսական ոսկի	87.10
Անգլիական ոսկի	109 30
Բօլ	90.30
Մէճիտիյէ արծաթ	107.14
Ռուսլի Թղթադրամ	8.71
Քրիմեց	50.—

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք	ղրշ.	109.22½
Բարիզի » »	ֆր.	22.97½
Վիէննայի » »	քուրօն	21.91
Պերլինի » »	մարք	18.68

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

22 Օգոստոս 1906

Ֆրանսական Ռանթ 3%		97.67
Օսմ. միաց. գոնս. 4%	բաց.	97.50
» » »	գոց.	97.37
Ռումէլիի երկաթուղի	ֆր.	147.50
Րէժիի պարտաթուղթ	»	438.—
Օսմանեան մաքս	»	486.—
Օսմանեան Պանքա	»	646.—
Քրէտի Լիոնէ	»	1180.—
Բարիզի Պանքա	»	1549.—
Աւստրիական Ռանթ	4%	—.—
Իտալական »	5%	102.40
Ռուսական » 4%	1901	59.25
Սպանիակ. արտ. փոխ.	4%	96.35
Պոլիս Բարա Ալյոն	ֆր.	642.—

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

22 Օգոստոս 1906

Անգլիական Ռանթ		87 50
Օսմ. Միաց. Գոնս. բաց. Գ. Կ.		96.87
» » » գոց.	»	96.87
Օսմ. Պանքա		15.75
Պուլկարական 1892		100.—
Ռուսական 4% 1898—89		71 25
Յունական Ռանթ		42.25
Զարթըրթ		1 68
Թրանսվալ		—.—
Ռանտմայն		6 —
Ճաբոնական 4%		90 25

ՀՐԱՆՏ ԴԱՄԻԱՆՈՍԵԱՆ

ԷՎԳԱՖԸ ՀԻՄԱՅՈՒՆ
ՆԷԶԱՐԷԹԸ ՃԷԼԻԼԷՍԻՆՏԷՆ

Պէտէլլէրինին նըսֆը լիրա խիւզ ղըրուշտան նագտէն վէ նըսֆը աւիլէրի Էվգաֆը Հիւմայունա մախսուս սուրէթ վէ սէրիլի իլէ իֆա օլունմագ իւզրէ պէտէլաթը միւզայէտէլէրի գըյմէթը մուխամմինէլէրինտէն տուն պուլունմասընա պինաէն մէճլիսը խարէճէ Թէքբար իլանընա գարար վէրիլէն զիրտէ մուհարրէր մահլիւլաթա զամմ իլէ Թալիպ օլանլար վէ սանա վլյաաէ մալիւմաթ ալմագ իսթէյէնլէր գըյմէթը մուխամմինէլէրինին էօյրիւնէ միւսավի Թէէմին ագչէլէրիյլէ պէրապէր աղօսթօսըն 14ինճի բազար էրթէսի կիւնիւ սաաթ օնա գատար Էվգաֆը Հիւմայուն մահլիւլաթ խուսուսընտէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

Գըյմէթը մուխամմինէսի
Պէտէլը միւզայէտէսի

..834. պէտէլը միւզայէտէսի 500 Մէվլէվիխանէ գարուսընտա Մէլէք խաթունը մահալլէսինտէ Դուլէ սիպի սօգաղընտա 9 նումէրօլը ախօրըն սիւլս հիսսէսի. հաճի Ահմէտ։

..1750. Պէտէլը միւզայէտէսի 1000. —Սամաթիատա Հաճի Հիւսէյին աղա մահալլէսինտէ Պէօյիւք Գալէլի սօգաղընտա 51 նումէրօլը պիր պապ գահվէ տիւքքեանընըն նըսֆ հիսսէսի. Հաճի Ահմէտ։

..7000..5000.— Զարչըլը Բէպիրաէ Բէսէճիլէր սօգաղընտա 113 նումէրօլը պիր պապ տիւքքեան կէտիկինին սիւլսան հիսսէսի. հաճի Ահմէտ։

..18795..13795.— Իսկիւտարտա Միրամ Բէյիս մահլէսինտէ Զավուշ Տէրէսի ճատտէսինտէ 115 վէ 117 նումէրօ իլէ մուրագգամ միւլք մա կէտիկ իքի գըթա պօսթանըն 117 նումէրօլը պօսթան կէտիկինին 120 սէհիմտէն 35 սէհիմիյլէ 117 նումէրօլը պօսթան միւլքինին 37 պուչուգ վէ իթիպարը մէզքիւր իլէ կէտիկինին խինէ 36 սէհիմ Թամ վէ պիր սէհիմին րուպ հիսսէսի. Էօրիւճիւ Հիւսէյին։

..15000..10000.— Սամաթիատա Միրախօր Իլիաս պէյ մահալլէսինտէ Նարլը Դարու ճատտէսինտէ 126 նումէրօլը 7 օտալը պիր պապ մէնզիլին պիւթիւնի. հաճի Ահմէտ։

..6000..4100.— Զուգուր Չէշմէտէ Մօնլա Քիւրթէ մահալլէսինտէ Թաշ խան իւսթ գաթընտա 4 նումէրօլը պիր պապ օտանըն Թէմամը. Մուսթաֆա։

..4250..2500.— Զարչըլը Բէպիրաէ Զուխաճը խանը իւսթ գաթընտա 5 նումէրօլը պիր պապ օտանըն նըսֆ հիսսէսի. հաճի Ահմէտ։

..22042..12000.— Ղալաթատա Եէնի Ճամի մահալլէսինտէ Քիւրէքճիլէր ճատտէսինտէ 73 նումէրօլը չէհրի 160 ղըրուշ քիրալը պիր պապ տիւքքեանըն 120 սէհիմ իթիպարըյլա 57 պուչուգ սէհիմի. Էօրիւճիւ Հիւսէյին։

Ղուրէպալի միւսլիւմին խաստախանէսի իչուն պիր սէնէ զարֆընտա լիւզումը օլան խաս Ֆրանճէլա իլէ նանը աղըրտէն խաս Ֆրանճէլանըն պէհէրի 65 բարատա վէ նանը աղըրըն տախի պէհէր ճէտիտ ղըյէսի 40 բարատա Թալիպի էօհտէսինտէ Թէգարրուր իթմիշ վէ չէհրը հալը րումինին 12ինճի ճումաա էրթէսի վէ 14ինճի բազար էրթէսի կիւնլէրի նիւզդէ 5 վէ իւչ կիւն զարֆընտա տա նիւզդէ 10 Թէնզիլ գապուլ օլունմասը մուքարրէր պուլունտուղունտան, նոգսանըյլա իխա իթմէք իսթէյէնլէրին նիւզդէ օն նիսպէթինտէ Թէէմին ագչէլէրինի վէ նախուտ միւթէպէր վէ միւսատտագ քէֆալէթնամէլէրինի համիլէն էյամը Թալիլիյէտէն մաատա հէր կիւն սաաթ օնա գատար մէճլիսը խարէճի Էվգաֆա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

3—2 8 Աղօսթօս 1322

ՇՈՒՐԱՅԻ ՊԱՀՐԻԷՏԷՆ

Գալէի Սուլթանիյէտէ պուլունան տօնանմայի Հիւմայունա ճէնապը Միւլիւքեանէտէ մէվճուտ վալըթան վէ ասաքիրի պահրիյէի Շահանէնին էրզաք մուգավէլէնամէսի սէնէի հալիյէ իլուլուն նիհաէթինտէ միւնգազի օլաճաղը ճիհէթլէ պիր սէնէ զարֆընտա լիւզումի օլաճագ մէզքիւր էրզագ վէ սաիրէնին Թալիպլինէ իհալէսի զըմնընտա աղըսթօսըն 15ինտէ մահալլինճէ միւնագասասընա իպթիտար իլէ 20սինտէ զարարը միւվազզաթը վէ 30ընտա տախի զարարը զաթիսի իճրա օլունաճաղը Պահրը Սէֆիտ ումում ֆիլօ գօմանտանլըղընըն իշարընտան անլաշըլմըշլա, զիքր օլունան էրզագ վէ սաիրէնին իթտաընա Թալիպ օլանլարըն տասուլը տայիրէսինտէ մահալը մէզքիւրտէ իճրա օլունաճագ միւնագասատա հազըր պուլունմալարը իլան օլունուր։

Ֆի 7 Աղըսթօս 1322 2—3

ԻԼԱՆ

Իսքէնտէր վէ Թէվֆիգ պիրատէրլէրէ օլան տէյնինտէն տօլայը ուաճի Սէլիմին վէփէճիլէրտէ քետին տիւքեանը ուլրանինտէ մէվճուտ վէ մահֆուզ պուլունան ուտ վէ քանուն վէ քէման վէ նօթա վէ սայիրէ միւխթէլիֆ էմվալըընըն ֆիրուխթը մուքարրէր պուլունմուշ օլմաղլա պէրմուճիպ քարար էմվալը մէզքիւրէ չէհրի հալը րումինին [illegible] կիւնի սաաթ [illegible] մահալը մէզքիւրտէ միւզայէտէսինէ պիլմիւզայէտէ ֆիրուխթ օլունաճաղընտան իշթիրասընա Թալիպ օլանլարըն եէվմ վէ վագթը մէզքիւրտէ մահալը մէզքիւրտէ հազըր պուլունմալարը մահքէմէի Թիճարէթ իճրա մէմուրլուղունտէն իլան օլունուր։

10 աղըսթօս 1322

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԳԱՏԸԳԻՒՂԻ

Վարժարանիս 37րդ տարեշրջանը կը սկսի Սեպտ. 4ին, ըստ հին տոմարի, երկուշաբթի օր։

Առաջիկայ շրջանին մէջ աւելի ուժ պիտի տրուի ֆրանսերէն լեզուի,— երեք այցելու ֆրանսացի ուսուցիչներէն զատ, չորրորդ մ'ալ աւելցնելով միայն,— ինչպէս նաեւ գերմաներէն լեզուի, թուաբանական ուսմանց եւ տոմարակալութեան, որոնց կարեւորութիւնը անժխտելի է՝ տեղւոյս պահանջներուն նայելով։

Վարժարանիս առաւելութիւններէն մին է նաեւ իր օդասուն, գեղատեսիլ առանձնացած դիրքը, հեռու աղմուկէ ու ժխորէ։

Առաջիկայ տարւոյն՝ պարտէզին մէջ պիտի շինուի նոր ծածք (préau) մը, աշակերտաց ձմեռնային զբօսանքին համար, պիտի ըլլան նաեւ ուրիշ առողջապահիկ նորոգութիւններ։

Վարժարանիս մէջ կ'աւանդուին հայերէն, թուրքերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն, անգլիերէն եւ իտալերէն լեզուները, եւ այն բոլոր ուսումներն ու գիտութիւնները, որոնք կ'ուսուցուին եւրոպական միջնակարգ վարժարաններու մէջ։ Ասոնց հետ մէկ տեղ մը տրուած է նաեւ գեղարուեստից,— գծագրութեան, գեղագրութեան, ձայնական ու գործիական երաժշտութեան, — ինչպէս նաեւ մարմնամարզի, որոնց համար առանձին վճարում չկայ, ի բաց առեալ դաշնակի, ջութակի, եւն. դասաւանդութիւնները։

Վարժարանիս շրջանաւարտներէն՝ որոնք արժանաւոր ու յարմար կը գտնուին Տեսչութենէս, կը ղրկուին Վենետիկի Մուրատ-Ռափայէլ վարժարանը, եւ անկէ կ'անցնին — լրացուցիչ երկամեայ շրջանը աւարտելէն վերջը — Եւրոպիոյ այլեւայլ համալսարանները, նոյն վարժարանի Տեսչութենէն յատկացուած առանձին թոշակով (bourse)։

Աւելի մանրամասն տեղեկութիւն առնելու ուզողները կրնան դիմել ուղղակի Գատըգիւղ (Մօտա) վարժարանիս Տեսչութեան, Երեքշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ օրերը, եւ կամ Բերայի Մխիթարեան վարժարանը (Սագըզ Աղաճ Թիւ 34) եւ առնուլ անկէ վարժարանիս Ցայտագիրը։

1—10 Վերատեսուչ
Հ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ծ. Վ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՊԱՐՏԻԶԱԿ

Վարժարանիս նպատակն է՝ բնիկ ու ամերիկացի ուսուցիչներու կարող ու փորձառու խումբով՝ տալ իր ուսանողներուն հիմնական, առողջ դաստիարակութիւն մը համաձայն՝ գործնական կեանքի պահանջումներուն։ Աշակերտները կը վայելեն բժշկական եւ ընտանեկան կատարեալ խնամք վարժարանին մասնաւոր բժիշկին, գիշերօթիկ 4 ուսուցիչներու անմիջական հսկողութեան եւ Տիկին Չէյմպըրսի մայրական հոգածութեան տակ։ Նորանշանոյց եւ գեղեցիկ շէնք մը կ'աւելնայ վարժարանին օդաւէտ շէնքերուն վրայ իր մէջ պարունակելով ընդարձակ սրահ մը, գրատունը եւ մարմնամարզարանը։

Վարժարանին վերամուտը կը սկսի Սեպտ. 5ին (Ն. Տ.) Դշ. օր ինչ ինչ նորագոյն կարգադրութիւններով։ Յառաջիկայ տարեշրջանին՝ աւելի ոյժ պիտի տրուի ֆրանսերէնի, իսկ անգլիերէնի համար պիտի շարունակուի այն կարգադրութիւնները որոնք անցեալ տարի մեծապէս արդիւնաւոր եղան աշակերտները զարգացնելու լեզուին գործնական վարժութեանց մէջ։ 3 ամերիկացի գիշերօթիկ ուսուցիչներու մասնաւոր խնամքին տակ։

Գիշերօթիկներուն տարեթոշակն է 16 Օսմ. ոսկի, որուն կէսը վճարելի է Սեպտ.ին սկիզբը, իսկ մնացեալը՝ Յունվարի մէջ։ Գործիական երաժշտութեան դաս առնողները պիտի վճարեն տարին 1ական Օսմ. ոսկի։ Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել Մր. Բիթի եւ կամ վարժարանին Պոլսոյ գործակատար Գրիգոր Էֆ. Շահպազեանի, Ղալաթա-Հան, Կ. Պոլիս, եւ կամ Տնօրէնութեան, Պարտիզակ։

Թէ հին եւ թէ նոր աշակերտք, եթէ կ'ուզեն Հայտար Բաշայէն Իզմիտ կէտով ճամբորդել, պէտք է դիմեն Գ. Շահպազեան Էֆէնտիի եւ իրենց անունները արձանագրել տալ մինչեւ օգոստոս 17/30։ 6—14

ՏՕՔԹ. ԼԵՈՆ Լ. ՊՈՌՎՈՍՔԻ

Այս անգամ հաստատուած է Մագրիգիւղ, Ճէվիզլիք։ Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր իր բնակարանը, առաւօտէն մինչեւ երեկոյ։ Շաբաթ օրերը ձրի։

20—30

ԲԺՇԿԱԿԱՆՕՐԷՆ ՏՕՐՐԱԼՈՒԾՈՒԱԾ
Եւ ընտիր ըլլալը վաւերացուած
ՔԱՐԱՔՈՒԼԱՔԻ, ԿԷՕԶԹԷՓԷԻ ԵՒ ՍՐՄԱՔԷՇԻ ՋՈՒՐԵՐ

Ամբողջ զարգացած ազգերու մէջ մեծ բժիշկներ կը յանձնարարեն իբր ըմպելի միայն լաւ ջուր գործածել երկար եւ առողջ ապրելու համար։

Ամէն անոնք որ կը փափաքին վերոյիշեալ աղբերակներուն ճշմարիտ ջրեն գործածել, կը յանձնարարենք դիմել,

Պալըք Բազար Ճամիի մօտ Թիւ 34 Մուսուլ խանի տակ եւ Նուրը Օսմանիյէ Շուկային դրան կից Թիւ 21 եւ լալէյի Թիւպէ կից Թիւ 52 խանութները։

Յանձնարարութեանց մեծ ճշդապահութիւն եւ մասնաւոր խնամք տակառներու մաքրութեան։

Գին չափաւոր եւ դիւրամատչելի։

Մեր բազմաթիւ յաճախորդներուն մեծ դիւրութիւն տալու համար, Սիրքէճիէն մինչեւ Մաքրի գիւղի փոխադրութեան ծախքը մեր վրայ է։

20—9

ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԱՏԱՊԱԶԱՐ

Այս վարժարանը, զոր կը վարեն ին գանձներէն բաղկացած Յանձնաժողովութիւն մը, եւ բնիկ ու Ամերիկացի 11 ուսուցիչներէն կազմուած ձեռնհաս ուսուցչական խումբ մը, հիմնական դաստիարակութիւն մը կուտայ բոլոր իրեն դիմող հայ աղջիկներուն։ Կ'աւանդուին բնական, իմաստասիրական, չափական եւ այլ գիտութիւններ։ Մասնաւոր ոյժ կը տրուի հայերէն եւ անգլ. լեզուներուն, կ'ուսուցուին նաեւ թուրքերէն եւ ֆրանսերէն լեզուները։ Վարժարանին երկու ընդարձակ եւ օդաւէտ շէնքերը, ինչպէս նաեւ խնամեալ պարտէզը [illegible] մեծապէս կ'ապահովեն աշակերտուհիներուն առողջութիւնը։ Անատոլուի Երկաթուղին, որուն մէկ մասնաճիւղը մինչեւ քաղաքս կ'երկարի, ճամբորդութիւնը խիստ դիւրին եւ հաճելի կ'ընծայէ։ Գիշերօթիկներու տարեթոշակն է 12 օսմ. ոսկի, զոր երկու մասնավճարով պէտք է հատուցանել։ Դաշնակի դասի համար 5 կամ 3 ոսկի կը պահանջուի, դասատուութեան թիւին համեմատ։ Երգեհոնի դասի համար $2\frac{1}{2}$ ոսկի կը պահանջուի։ Վարժարանին ԻԶ. տարեշրջանը կ'սկսի Սեպտ. 12 (Ն. Տ.) Դշ. իրիկունը։ Վարժարանին նոր յայտարարագիրն ուզողներուն ձրի կը ղրկուի։

Եւ ետ տեղեկութեանց համար դիմել Մր. Բիթի, Պայպըլ Հաուս, Կ. Պոլիս, կամ գրել Տօքթ. Ս. Էֆ. Գավալճեանի, Ատենապետ Յանձնաժողովութեան, Ատաբազար,

12—7

ՏԷՄԻՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵԱՅ

Գում-Գաբու, Չիֆթէ Կելին

Երկսեռ Մանկապարտէզ, Նախակրթարան եւ բարձր. Ուսումնարան, ուր թումբով կ'աւանդուին Հայերէն, Օսմաներէն, Ֆրանսերէն եւ Անգլիերէն լեզուները. Ժամանակիս կրթական պահանջումներուն համեմատ գործնական ուսմունք եւ գիտութիւնք, առեւտրական գիտելիք, Նախատարերք բժշկութեան (médecine populaire) ուսուցչուհի՝ բնիկ եւ ձեռնհաս մարմնոյն կազմէ, որ կազմուած է 16ի չափահասներ եւ այցելու ծանօթ եւ ձեռնհաս անձնաւորութիւններէ։ Աղջկանց բաժնին համար մասնաւոր խնամքով կ'աւանդուին ձեռի, կարի, քառոյի, ասեղնագործութեան եւ ասեղնանկարչութեան (peinture à l'aiguille) ճիւղերը։

Դաշնակի, մանտոլինի, ջութակի, ֆլիւթի եւ ուտի մասնաւոր դասեր կը տրուին կարող վարպետներու ձեռամբ։

Վարժարանս իր առաջին շրջանը յաջողութեամբ բոլորելէ յետոյ, [illegible] ընդլայնելով, երկրորդ շրջանը սկսած է ամառնային եղանակի [illegible] 1էն ի վեր։

Նոր աշակերտ [illegible] նուիրեն [illegible]։

Հիմնադիր Տնօրէն
Լեզուագիտական վարժարանի
8—10 Կ. Ս. ՏԷՄԻՐԵԱՆ

Բոլորովին սխալ է եթէ մարդիկ իրենց փտած կամ կոտրած ակռաները քաշել կուտան.

ԹՈՂ ԴԻՄԵՆ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆԻ

որ արճեստական ակռաներ կը հաստատէ ոսկի կը լեցնէ եւ ոսկի գուրոն կ'անցընէ

Այցելութիւններ կ'ընդունի ամէն օր առտուն կանուխ, Սկիւտար, Իճատիյէ իր բնակարանը եւ ժամը 4—11 Պոլիս, Պաղչէ Գաբու, Պին-Պիր-Չէշմէ վաճառատան դիմաց։ 14—50

Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ

ԼԱՆՔԱՇԻՐ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Անգլիական

Դրամագլ. աւելի քան 13,000,000
Տարեկան գանձում տոկոսէ եւ ապահովագինէ 4,162,578
Անգլ. ապահովագրական ընկերութիւն հրդեհի դէմ եւ կեանքի վրայ
Որ այժմ ձուլուած է ՌՕԵԸԼ ապահովագրական Ընկերութեան հետ

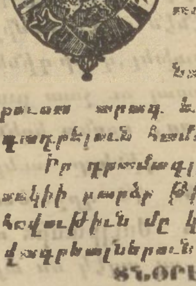

Հրդեհի դէմ ապահովագրութիւն ամէն տեսակ [illegible] վրայ, — քաղաքին եւ [illegible] շէն կալուածներ, [illegible] առեւտրական [illegible] ապրանքներ, եւն. եւն.

Լանքաշիր [illegible] ամէն [illegible] կերպով [illegible] հատուցանելու համար։

Իր դրամագլխին՝ 13,062,125 անգլ. ոսկի բարձր թիւը բաւարար ապահովութիւն մը կ'երաշխաւորէ ապահովագրեալներուն։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ
ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ, թիւ 1' ՆՈՐԹ ՃՕՆ ՍԴՐԻԴ
ԼՈՆՏՈՆ, 28' ԼՈՄՊԱՐՏ ՍԴՐԻԴ
ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ Կ. ՊՈԼՍՈՅ
ՓՕՏՏ ՊԷԼԼԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.
Նօ. 4 եւ 5 Քիւչիւք Քէնէլ խան
Դեր-Գործակալ Եսբրէկի
ՄԱԳՍՈՒՏ Ց. ՍԱՆՏԱԼՃԵԱՆ
Ուրիշ գործակալութիւններ ունի Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։
50—13

ԶԻՐԱԱԹ ՊԱՆՔԱՍԸ ՊԻՅԱՆՔՕՍԸ
ՀԱՅՐԼԱԹԸ ՄՈՒՀԱՃԻՐԻՅԷՆԻՆ ՄԷՍԱՐԻՖԸ ԻՍԹԻԱՆԻՅԷՍԻՆԷ ՄԱԽՍՈՒՍ ՏԸՐ

Իքրամիյէլէր Տէրսաաէթտէ Զիրաաթ Պանքասը խազինէի մէրքէզիյէսիյլէ Քէօփրիւսէքի պիանգօ շուպէսինտէ վէ Օսմանլը Պանգասընտան վէ թաշրալարտա մէզքիւր պանգալար շուպէլէրինտէ թէտիյէ օլունուր.

ԻԿԻՆՃԻ ՔԷՇԻՏԷ 2 ԻԼՈՒԼ 322 ԹԱՐԻԽԻՆՏԷ ՏԷՐՍԱԱԷԹՏԷ
Թիճարէթ վէ Նաֆիա նէզարէթը ճէլիլէսի սաիրէսինտէ աճէնէն իճրա իտիլէճէք տիր։

ՊԻԼԷԹԼԷՐԻՆ ՄԷՃՄՈՒԸ ԱՏԷՏԻ 175,000
ԻՔՐԱՄԻՅԷ ԳԱԶԱՆԱՃԱԳ ՊԻԼԷԹԼԷՐԻՆ ԱՏԷՏԻ 28,660

ՊԻՐԻՆՃԻ ԻՔՐԱՄԻՅԷ 500,000 ՂՐՈՒՇ

2ՆՃԻ ԻՔՐԱՄԻԷ	3ՈՒՆՃԻ ԻՔՐԱՄԻԷ	4ՈՒՆՃԻ ԻՔՐԱՄԻԷ	5ԻՆՃԻ ԻՔՐԱՄԻԷ
250,000 ՂՐՇ.	125,000 ՂՐՇ.	50,000 ՂՐՇ.	25,000 ՂՐՇ.

ԻՔՐԱՄԻՅԷԼԷՐԻՆ ԱՏԷՏ ՎԷ ՄԸԳՏԱՐԸ

1	Ադէտ	500,000	Ղուրուշ	Իքրամիյէ			
1	»	250,000	»	»			
1	»	125,000	»	»			
1	»	50,000	»	»			
1	»	25,000	»	»			
5	»	50,000	»	»	պէհէրի	10,000	ղուրուշ
50	»	50,000	»	»	»	1,000	»
100	»	50,000	»	»	»	500	»
1000	»	100,000	»	»	»	100	»
27500	»	550,000	»	»	»	20	»
28,660		1,750,000					

Պէշինճի մուամէլէսի Զիրաաթ Պանգասը Մէճլիսի Իտարէսի [illegible] Մէճլիսի Իտարէսինին [illegible] վէ Օսմանլը Պանգասընըն [illegible] 20 [illegible] նումէրօլար [illegible] կիւնիւ [illegible]։

Պիլէթլէր՝ Տէրսաաէթտէ Զիրաաթ Պանգասը խազինէի մէրքէզիյէսիյլէ Քէօփրիւսէքի պիանգօ շուպէսինտէ վէ [illegible] Օսմանլը Պանգասը [illegible] ֆիւրուխթ օլունուր. Թամ պիլէթլէր 25 [illegible] 100 [illegible]։

ԹԱՄ ՊԻԼԷԹԻՆ ՖԻԱԹԸ
1 ԱՏԷՏ ՍԻՄ ՄԷՃԻՏԻՅԷ

ՆԸՍՖ ՊԻԼԷԹԻՆ ՖԻԱԹԸ
ՅԱՐԸՄ ՍԻՄ ՄԷՃԻՏԻՅԷ

ՎԻՔԹՕՐԻԱ ՏԸ ՊԷՐԼԻՆ
VICTORIA DE BERLIN
ԸՆԴՀ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1853ԻՆ
ԳԵՐՄԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԵՒ

Ապահովագրութիւն կեանքի, ընտանեկան, ժողովրդական եւ մանր կեանքերու, կենսաթոշակ եւ այլն, եւ այլն։

ՎԻՔԹՕՐԻԱ ՏԸ ՊԷՐԼԻՆ ապահովագրական ամեն տեսակ գործեր կ'ընէ
ՎԻՔԹՕՐԻԱ ՏԸ ՊԷՐԼԻՆ Ժամանակիս Եւրոպայի ամենէն մեծ Ընկերութիւնն է

ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ	7,500,000	ֆրք.
ՊԱՀԵՍՏ. 1904ին	591,891,604	»
ԸՆԴՀ. ԳՈՒՄԱՐ 1904ին	605,718,205	»

Ընթացիկ ապահովագրութիւն 1903ին Ֆր. 1,491,279,236

Միակ ընկերութիւնը որ ամէն տարի 3 % շահաբաժին կը վճարէ տրուած բաժիններուն համար

Ապահովագրութիւն ՇՈԳԵՆԱՒԻ, ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ, ԹՐԱՄՎԱՅԻ, ԹՈՒՆԷԼԻ եւ. արկածներու դէմ, յատկապէս ՄԷԿ ՖՐԱՆՔէն սկսեալ կատարեալ վճարումներով [illegible] համար։

ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ
Վարիչ
ՅՈՍԻՓՈԼԻՑ ՄԱՆԻՕ ԵՒ ԸՆԿ.
Ա. ՉՈՒՀԱՃԵԱՆ
Ղալաթիա, Մօմհանէ, Գուլթօ խան

20—50

«ԼԱ ԲՕԼԱՐ»
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԻԼՊԱՕՅԻ ՊԱՆՔԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԵՒ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ
ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

1903 Դեկտեմբեր 31ին ընկերութեան ունեցած երաշխաւորութեան գումարները

	Ֆրանք
Պիլպաօյի Պանքան ի պահ դրուած զանազան արժեթղթերով	50,000,000
Վերոյիշեալ արժեթղթոց յաւելեալ արժէքը	21,298,712
Զանազան պանքաներու քով պահեստ	4,661,118
104,380 անգլ. ոսկի արժէքով անգլիական եւ հնդկական արժեթղթեր Անգղիոյ Պանքան ի պահ դրուած	3,563,165
Գումար ֆրանք	79,522,995

ԼԱ ԲՕԼԱՐԻ Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղը արտօնեալ է հրդեհի դէմ ամէն տեսակ ապահովագրութիւններ ընդունիլ յանուն ընկերութեան, եւ պատահած վնասները անմիջապէս եւ արդարութեամբ կարգադրել։ «Լա Բօլար» իր վճարմանց առթիւ ցոյց տուած փութկոտութեամբ եւ առատաձեռնութեամբը իրաւամբ առաջնակարգ դիրք մը բռնած է ապահովագրական աշխարհին մէջ։

Գործակալութիւններ ունի Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։

Ընկերութեան դրամատունն է ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷՆ։

Տեղեկութեանց համար դիմել Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին գրասենեակները, [illegible] 50 12

ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ԸՆՏԻՐ ՇՕՔՕԼԱՅԻ, ՔՈՒՏ ՔԱՔԱՕ

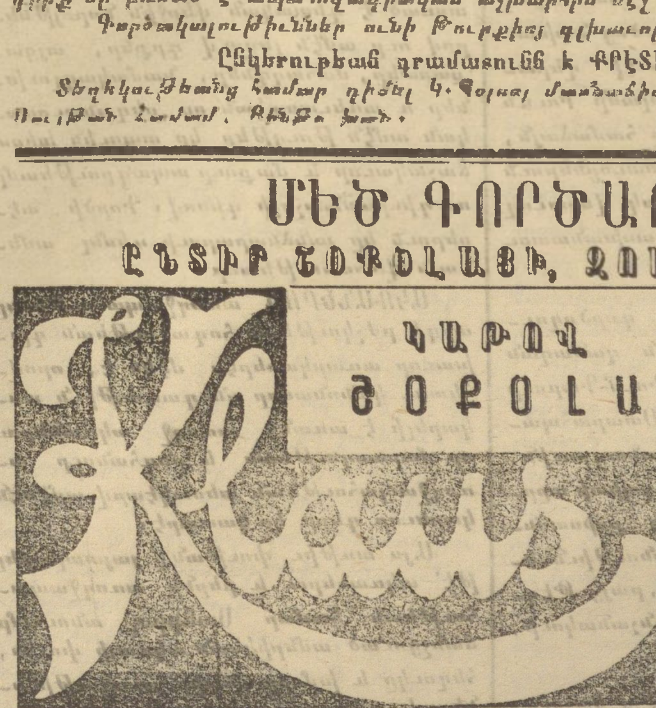

3 ԳՈՐԾԱՆՈՑ
ԼՕՔԼ (ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ) ՄՕՐԴՕ (ՖՐԱՆՍԱ)
20 ՄԵՏԱԼԻԱՅ
ԵՒ
ՊԱՏՈՒՈՅ ՎԿԱՅԱԳԻՐ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐ
ՓԱՐԻԶ ԵՒ ԼՈՆՏՈՆ
ԸՆԴՀ. ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐ
Աշխարհի գլխաւոր քաղաքներու մէջ

ԱՆՓՈԽԱՐԻՆԵԼԻ ՇՕՔՕԼԱ ԿԱԹՈՎ, ՔԼԱՈՒՍ

Կը ծախուի Բերա, ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՐՏԱԴՐՐՁՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ մեծ վաճառատուններուն մէջ որոնք անուանի են իրենց ծախած առաջնակարգ ապրանքներուն համար, ՊՕՆ ՄԱՐՇԷ, ԲՕՆԲԻ

Ղալաթիա, անուշավաճառ Ս. ՄԻՑԱՕ, Հարաճճը փողոց ՀԱՍԻՕԴԻՍ ԵՒ ՁՕԲԱՍ, Բէյի մթերանոց, ԲԱՇԷ ՏԻՐ ԺԷՆԻ, կամուրջին մօտ Պոլիս, Յ. Գ. ՃԻՆԱՒՈՐԵԱՆ ՈՐԴԻՔ մթերանոցին մէջ [illegible] —Անուշավաճառ Է. ՄԱՔՐԻ, կամուրջին մօտ, ՔԷԱԶԻՄ ՊԷՅԻ դեղ. մթերանոցը, Եէնի Ճամի, ԱԼԻ ՖԱԻԶ, Գուլը Բազար, ԱՆԹՕՆԻԱՏԻՍ

Գործակալ, Է. ՏԷՐՈՒՆԵՍ, [illegible] խան Պոլիս,
[illegible] 50—46

ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
Ա Ղ Ջ Կ Ա Ն Ց
ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵԱՅ

Գատըգիւղ, Մէօհիւրտար ճատտէսի
Հաստատուած 1901 մայիս 1ին

Բանիմաց ծնողաց գնահատման եւ քաջալերութեան մէջ հինգ արդիւնալից տարիներ յաջողութեամբ բոլորելով, վարժարանս մտած է իր 6րդ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ մէջ, իբրեւ Բարձրագոյն Վարժարան Աղջկանց։

Վարժարանս հաստատուած է Նորագոյն լայնարձակ եւ օդասուն շէնքի մը մէջ, որ իր ներքին բաժանումներով եւ օդաւէտ դիրքով ալ դպրոցական ամէն յարմարութիւն կը միացնէ իր մէջ, գիշերօթիկ եւ ցերեկեայ աշակերտուհեաց համար հանգստաւէտութեան եւ առողջապահական ամէն պայման լրացնելով։ Կ'աւանդուի առանձին լաւ կրթութեան մը հետ՝ լեզուաց (Թուրք. Հայ. Ֆրանս. Անգլ.) եւ գիտական անհրաժեշտ ծանօթութեանց հիմնական ուսումը։ Ֆրանսացի եւ Անգլիացի կարող վարժուհիներ իրենց յատուկ խնամքին եւ հոգածութեան [illegible] Ֆրանս. եւ Անգլ. լեզուաց խօսելավարժութիւնը (բարիֆ)։ Ձեռնհաս ուսուցիչներու եւ վարժուհիներու ընտիր խումբ մը ստանձնած է գործադրութիւնը ուսմանց Ծրագրին որ կազմուած է նպատակայարմար կերպով՝ աղջկանց [illegible] եւ հիմնական կրթութեանը համար։ Մասնաւոր խնամքով կ'աւանդուին Նաեւ Ասեղնագործութիւն, Կար ու Ձեւ. Ասեղնագործութեան զանազան տեսակները (ձեռքով եւ մեքենայով), նաեւ ձայնական եւ գործիական երաժշտութիւն, մասնաւորապէս դաշնակ։ Գիշերօթիկներու համար կատարեալ խնամք եւ ընտանեկան անթերի խնամք։ Վարժարանս, իր տարեկան [illegible] Թոշակէն դուրս, չունի կարգ մը տարբեր վարժարանաց յատուկ այն բազմաթիւ ծախքերը՝ որոնք տարւոյ վերջ [illegible] գումարի մը կը յանգին։

Տարւոյն որ եւ է եղանակի մէջ նոր աշակերտուհի կ'ընդունուի։ Վարժարանին Ցայտագիրը փափաքողաց կը ղրկուի։ Բանակցութեան համար պէտք է գրով կամ անձամբ դիմել առ Հիմնադիր-Տնօրէն կամ առ Տեսչուհին ի վարժարան։

Թղակերտուհեաց վերամուտը [illegible] 1 Սեպտ. [illegible] իսկ դասերու սկզբնաւորութիւնը՝ Սեպտ. 4 Բշ.։

Հիմնադիր--Տնօրէն
Ց. Փ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ
Տեսչուհի
ՕՐ. ՀՐ. Փ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ
7—12

ԴԵՂԱՐԱՆ
ՏԻՒՑՄԷՃԵԱՆ

Դեղերու ԹԱՐՄՈՒԹԵԱՆ եւ ՆՈՐՈՒԹԵԱՆ կոչմանէ հիւանդներ կրնան մեծ ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՄԲ դիմել ի Ֆէրիքէօյ, Զալլագ փողոց, Թիւ 21։

Դեղարանս ունի նաեւ բժիշկներ, մանաւանդ Տօքթօր Տիմիթրիատիս եւ Ատամնաբոյժ Զ. Պարտիզպանեան, որոնք ամէն օր կէսօրէ վերջ իրենց դիմող հիւանդները ձրիաբար կը դարմանեն Դեղարանիս մէջ։ 28

HUILE de HOGG
ՀՕԿԻ ՄՕՐԻՒ ՁԿԱՆ ԹԱՐՄ ԻՒՂ

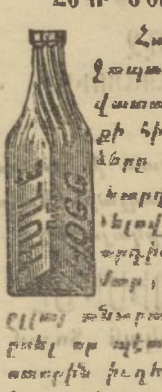

Հանրածանօթ են այն առաջնակարգ արդիւնքները զոր վաստակած, անթերի կամ կարծքի հիւանդութիւն ունեցող անձեր կ'ստանան Թարմ Մօրիւ ձկան իւղը գործածելով։ Այսու հանդերձ, կարող արդիւնքներ ձեռք ձգելու համար, անհրաժեշտ է որ այս իւղ ըլլայ անարատ եւ ընտիր։ Աւելորդ է ըսել որ պէտք է զգուշանալ կեղծ կամ [illegible] իւղերէ, որոնք փոխանակ զօրացուցիչ արդիւնքներ տալու, առողջութիւնը խանգարելու միայն կը ծառայեն։ Հօկի իւղը ամէն երաշխաւորութիւն կ'ընծայէ անարատութեան եւ զօրութեան, որոնք անհրաժեշտ են հիւանդներուն։ Իր անժխտելի գերազանցութիւնը աւելի քան 50 տարիէ ի վեր ճանչցուած է ամբողջ աշխարհի բժիշկներուն կողմէ եւ [illegible] բոլոր արուեստանոցներէն։ Հօկի իւղը [illegible] շիշերով միայն կը ծախուի։ Առաջին պահարանին վրայ պահանջեցէք գործարանատէրերու [illegible] դրոշմը։

Ձկան իւղ չկրցող խմողներուն կը յանձնարարուի ՀՕԿԻ ԷՄԻԼՍԻՕՆԸ որ ձկան իւղին ազդեցութիւնը ունի [illegible] Կեդրոնատեղի Կ. Պոլսոյ [illegible] խան 23—25 [illegible] Ծանօթ վաճառատուներ։ 49—50

Իւչիւ Մալթըզ ճինսինտէն աէօրտէ եաշընտա սէքիզ ալըգ կէպէ վէ սէքիզ գըյէ սիւտ վէրիր, պիրի էլէքլի գըյէ սիւտ վէրիր Գըրըմ ճինսինտէ աէօրտ [illegible] պէշ ինէք՝ սահիպի էլինտէն [illegible] աճէլէ սաթըլաճաղընտան, կէօրմէք [illegible] ֆիյաթընը անլամագ արզու իտէնլէրի Գարթալտա Բէյմահլէ Շէրիֆ էֆէնտիյէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։ 5—2

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Տ. ԳԱՅՍԵՐԵԱՆ